

NARODNI GOSPODAR

GLASILO GOSPODARSKE ZVEZE.

Člani Gospodarske zveze dobivajo list brezplačno.

Cena listu za nečlane po štiri krome na leto; za pol leta dve kroni; za četrť leta eno krono; posamezne številke po 20 h.

Sklep urejevanja 5. in 20. vsakega meseca.

Cene inseratom po 20 h od enostopne petit-vrste, za večkratno insercijo po dogovoru.

Telefon št. 143

V Ljubljani, 10. februarija 1900.

Poštno-hran. št. 849.872

Snujmo Raiffeisenske posojilnice!

Zadružna misel v našem ljudstvu prodira z naravno, nepremagljivo silo. Ljudstvo se zaveda, da le v združenju je najti pomoči. Misel je zdrava in nobenega dvoma ni, da zadružništvo privede ljudstvo do boljše prihodnosti. Posamezni neuspehi tu ali tam ne smejo nikogar ustrašiti. Oni neuspehi nimajo izvora v napačnem temelju, temveč le v napačni izpeljavi zadružne misli. Nihče pa ne more tajiti, da vsak posamezen neuspeh veliko škoduje zadružnemu gibanju, ter utrjuje v našem ljudstvu že itak preveč razvito nezaupljivost, — pogoj zdravega zadružnega razvoja pa je baš mejselbojno zaupanje. Jeden sam neuspeh mejstotino najlepših uspehov je v stanu, v posamezih pokrajinah zadružno misel za deset let vreči nazaj — v veliko škodo prizadetega naroda.

Zato je pri našem zadružnem gibanju prva skrb, že naprej za branjevatim možnost neuspehov. To je pa le mogoče, če se pri zadružni organizaciji postopa sistematično, korak za korakom, tako, kakor je po večletnih skušnjah v drugih deželah najbolje. Kedor gradi hišo, ne bode se streho začel, temuč najprej bode skopal in položil temelj, na temelj bode postavil zidovje in na zidovje konečno streho. Slično je treba tudi

postopati pri socijalnih in gospodarskih stavbah. Najprej treba je položiti dober, trden temelj in na tem temelju naj se šele zida dalje — potem je stavba dobra, trdna, in neuspeh je skoraj popolnoma izključen, mogoč je le v slučajih posebne nesreče — kakor pri hiši, če vanjo udari strela ali če jo hudodelci požgo ali razdenejo.

Temelj zadružni stavbi pa je Raiffeisenska posojilnica. Žal, da se ta resnica v nas veliko premalo uvažuje. Imamo sicer že lepo število takih posojilnic — a to je še vse premalo in še daleko smo od tod, da bi mogli reči: naše ljudstvo je organizovano v Raiffeisenskih posojilnicah. In vendar moramo neobhodno priti do tega, da je ne bode večje občine na Slovenskem, kjer bi ne poslovala Raiffeisenska posojilnica.

Skušnja nas uči, da naše ljudstvo, če tudi spoznava zadružno misel, vendar baš Raiffeisenske posojilnice ne ve prav ceniti — in vsled tega tudi tam, kjer jo ima, ne prav porablja. Zato je umestno, da vedno in vedno ponavljamo svojstva in prednosti takih posojilnic in pri vsaki priliki povdarjamo: Snujte Raiffeisenske posojilnice!

Glavni znaki Raiffeisenskega zistema, kakor znano, so: neomejena zaveza, jednotni majhni neobrestovani deleži, majhenza-

družni okoliš. To so, rekli bi, tri kardinalne lastnosti Raiffeisenske posojilnice, iz katerih izvirajo tudi pogloblitne ugodnosti in prednosti te vrste posojilnic.

Neomejena zaveza zadružnikov daje tej posojilnici trdno kreditno podlago; vsak zadružnik jamči nerazdelno z vsem svojim imetjem za zadružne obveze — torej je denar pri taki posojilnici popolnoma varno naložen. Iz tega sledi, da se velik del v občini prihranjenega denarja steka v Raiffeisensko posojilnico, to tem bolj, ker je priročna, torej z nalaganjem denarja v njej niso združena pota ali stroški. Če pa je taka posojilnica slučajno v denarni zadregi, si lahko udobi kredita pri kakem velikem denarnem zavodu. Taki posojilnici, če je dobro vodena, se torej ni bati „suše“ v blagajni — to jej zopet omogoči, v polni meri zadoščati svojim smotrom.

Jednotni majhni in neobrestovani deleži dajejo tej posojilnici trojno prednost: Malenkost deležnega zneska — pri nas 2 — 4 K, omogoča vsakomur pristop. Kmct navadno nima veliko denarja na razpolago in ga torej tudi ne more veliko založiti v zadružne deleže; tem manj seveda tisti, ki išče denar na posodo. Zato je pametno, da je delež malenkosten, ter tako ne obremenjuje občutno zadružnika.

Jednotnost deležev — t. j., da so samo ene vrste deleži — daje prednost, da ima vsaka taka posojilnica demokratičen ustav. Vsak zadružnik — bogat ali reven — ima na občnem zboru jeden glas. Tako je v Raiffeisenski posojilnici za naprej izključeno gospodstvo kakoga ožjega kroga. Vsak zadružnik ima enako pravico pri občnem zboru. Načelstvo, izvoljeno na občnem zboru, je vsled tega poosebljeni izraz resničnega zupanja cele občine. Ta okolnost je neprecenljive moralne vrednosti. Ljudstvo ima vsled tega zupanje v svojo posojilnico in njeno vodstvo. Zajedno se baš po delovanju pri posojilnici nekako privadi delovanja v javnem življenju, privadi nekakih parlamentarnih običajev itd.

Brezobrestnost deležev ima posledico, da gre ves dobiček v rezervni zaklad, da torej posojilnični dobiček tvori nekako skupno lastnino cele občine. Koliko blagoslovljenih posledic iz tega izvira, bomo pozneje pokazali.

Kot tretje kardinalno svojstvo Raiffeisenske posojilnice smo označili majhen zadružni okoliš. Neštevilne so dobrote, ki izvirajo iz tega svojstva. Pred vsem daje ta okolnost vsemu posojilničnemu poslovanju veliko sigurnost. Kaj pa je, končno glavni posel posojilnice? Hranilne vloge sprejemati, jih obrestovati in denar posojati. Vloge sprejemati, tu je stvar že lahka! jih obrestovati, je že težje, ker je v ta namen potreba vloženi denar pametno na obresti naložiti. Poslednje se zgodi s tem, da se dajejo posojila. Pri posojilih je pa zopet glavna stvar, da so varna. Posojilnica, ki svoj denar varno posojuje, je dobro vodena — tista, ki posojuje lahkomišljeno, je slabo vodena. Varo posojevati je pa lahko, če se ljudi, katerim se posojuje, natančno

pozna. In temu je tako v omejenem zadružnem okolišu, zlasti če so člani načelstva lepo razdeljeni po posameznih vaseh. Tako načelstvo dobro ve, komu je upati in komu ne. Iz malosti okoliša sledi pa tudi strogost kontrole posojilničnega poslovanja. Vsak zadružnik ima takorekoč vse poslovanje načelstva neposredno pred očmi. Vsak v občini pozna tudi osobno vsakega odbornika — tedaj je tudi gotovo, da odbornik, ki bi med letom izgubil zupanje, na prihodnjem občnem zboru ne bo več izvoljen, in se mora umakniti boljšemu nasledniku.

Nemogoče je, v ozkem okviru članka naslikati vse ugodnosti Raiffeisenskih posojilnic. V predstojećem smo naslikali le nekatere poglobitve prednosti, ki izvirajo iz ravnokar označenih kardinalnih svojstev take posojilnice.

* Sedaj pa prestopimo k odgovoru na vprašanje, zakaj je baš Raiffeisenska posojilnica najboljši temelj zadružne organizacije.

Pred vsem zato, ker je izmej vseh zadrug Raiffeisensko posojilnico najložje osnovati in voditi, ker je neuspeh pri previdnem vodstvu popolnoma izključen, ker se ljudstvo baš pri tej posojilnici privadi zadružnemu življenju. Poslovanje je lahko, jednostavno; knjigovodstvo vestnemu poslovodji ne dela nikake težave. Vsak, ki zna pisati in brati in ki ima zdrav razum, se lahko knjigovodstva v kratkem nauči. Tako se celo ljudstvo posojilničnega okoliša uči poslovanja pri zadrugi — razumniši se seznanijo tudi brez težave s knjigovodstvom. Poglavitna ugodnost pa je: Denar, ki se v občini prištedi, ne gre več ves iz občine v tuje roke, temuč ostane vsaj deloma doma in služi potrebam domačega kraja. Glavno svojto nalogo mora vsaka Raiffeisenska posojilnica videti v gojitvi malega osebnega kredita na kratek

čas. Velika posojila, zlasti ona na intabulacijo, naj odkazuje na velike denarne zavode v mestu. Glavna dolžnost „Raiffeisenice“ je, da kolikor mogoče zapreči če dalje bolj napredujoče obremenjanje zemljišč s tem, da otvori kmalu ceneni in primeren osobni kredit. Kmeti ki go-spodar, ki potrebuje za krajšo dobo denarja, da si n. pr. nakupi semena, umetnih gnojil, živine za rejo itd., dobi proti poroštvu kakoga soseda potrebno posojilo pri domači posojilnici, in sicer brez potov in brez stroškov. In končno je svoj lastni dolžnik — kajti, da dobi posojilo, mora postati ud posojilnice, torej ima tudi pri vodstvu posojilnice ravno toliko govoriti, kakor vsak drug in če je vsled obresti, katere plačuje, kaj dobička, je njemu ravno tako v dobro, kakor vsakemu drugemu, kajti dobiček se ne razdeli, temuč ostane kot lastno imetje posojilnice („rezervni zaklad“) skupna last vseh zadružnikov. Tako je Raiffeisenska posojilnica neusahljiv vir za krepak razvoj zadružnega življenja.

Raiffeisenska posojilnica pa ni — kakor druge posojilnice — le stroj za sprejemanje hranilnih vlog in dajenje posojil, temuč, če je prav osnovana, lahko izvršuje še druge velevažne gospodarske naloge. Baš ta točka se doslej mej nami vse preveč prezira in — žal! — moramo konstatovati: Nimamo je skoro še Raiffeisenske posojilnice, ki bi v tej točki popolnoma zadoščevala svojemu smotru.

Omenjali smo, da ima ustanovitev Raiffeisenske posojilnice to dobro posledico, da velik del v občini prihranjenega denarja ostane doma, v domači posojilnici. Ta domači denarni zaklad treba je dobro porabiti, potem je v blagor celi občini. To je tako, kakor z naravnimi zakladi: Sto let je tekkel potok skozi vas, a nihče ga ni rabil — nego

v toliko, da so zajemali za hišne potrebe ter živino napajali. Prišel pa je jeden, ki je vodno moč porabil; napravil si je mlin ali kakeršno koli tovarno in stroje mu goni brezplačno vodna sila. Postal je jeden najbogatejših daleč na okoli. — Tako je z drugimi naravnimi silami in tako tudi — z denarjem. Porabiti ga je treba, mrtev ne sme ležati. Če ga ne porabite sami doma — porabijo ga drugi in morate jim konečno za lastni denar tlačniti.

Porabite torej domače denarne sile! Kako to? Raiffeisenska posojilnica je kakor nalašč za to ustvarjena, da oskrbuje svojim udom nabavo raznih kmetijskih potrebščin: Orodja, semen, krepke krme, umetnih gnojil itd. Ker ima denar na razpolago, lahko vse te potrebščine na debelo naroči in precej plača. Na debelo se vedno ceneje kupi nego na drobno — in če se precej plača, še ceneje, ker se odračuni še takozvani „kasa-škonto“. Tako pridejo tudi člani posojilnice do dobrega in cenenege blaga. In če kak član n. pr. gnojila, katero potrebuje jeseni ali spomladi, ne more takoj plačati — proti poroštvu zopet dobi kredit pri posojilnici in ni mu treba radi pomanjkanja gotovega denarja odtegniti zemlji tega, česar potrebuje!

To pa še ni vse. Omenili smo že, da ves dobiček ostane posojilnici kot „rezervni zaklad“. Baš ta zaklad je pravi zaklad za celo občino, če se prav porabi. Iz njega se lahko nabavijo kmetijski stroji, ki se prepustčajo udom v porabo proti malenkostni odškodnini. Iz njega se lahko osnujejo razne gospodarske naprave, ki so blagodejne za ves kraj: Drevesnice, trtnice in druge naprave. To vse je v okviru Raiffeisenske posojilnice mogoče, in sicer mogoče brez vsake nevarnosti, brez zamotanih trgovskih transakcij, brez komplikovanega

posloводства. J eden poslovodja, ki poleg tega še lahko opravlja druge stanovske dolžnosti, je vsem nalogam popolnoma kos, ne da bi mu bilo v ta namen treba kaj „študirati“. In vse to, kar ne moremo zadostokrat ponavljati, prav brez vsake nevarnosti kakega neuspeha. Treba je, da previdni in pošteni možje sede v načelstvu: Raiffeisenska posojilnica mora postati prvi vir novega blagostanja v občini.

Iz predstoječega se razvidi, da je Raiffeisenska posojilnica najboljša podlaga združnega življenja, najboljša šola združništva. Osnova priprosta, ustanovitev brez težave, poslovanje priprosto, jednostavno in obsežno in blagodejno: Vse to pa pod vodstvom previdnih in poštenih mož, brez kake nevarnosti! To so okolnosti, ki priporočajo, da se v vsaki večji občini, kjer je še ni, nemudoma ustanovi Raiffeisenska posojilnica — male občine pa naj se v ta namen združijo. Ustanovitev je nad vse priprosta: Obrniti se je do „Gospodarske zveze“ v Ljubljani in ista potem ukrene vse potrebno.

Kjer je pa že Raiffeisenska posojilnica, naj razširi svoje delovanje na ves zgoraj označeni delokrog; eventualno naj spremeni svoja pravila v smislu najnovejšega uzorca „Gospodarske zveze“.

Potem, ko se Raiffeisensko posojilništvo splošno udomači in utrdi, bodemo storili nadaljne korake. Imeli bodemo trden temelj in na ta temelj bodemo zidali nadaljno združno stavbo: Združna skladišča (žitnice itd.), raznovrstne produktivne zadruga itd.!

Za sedaj kličemo le:

Snujte Raiffeisenske posojilnice! Vso podporo in zaslombo v ta namen najdete pri „Gospodarski zvezi“. Treba je le ljubezni do ljudstva in vestnosti — potem je stvar prava lahka!

Kmetijstvo.

Poljedelstvo.

Poskusi z umetnimi gnojili pri žitu.

Žito vzame zemlji na rudninskih snoveh pri najboljše letini na 1 ha 97.4 kg kalija in 40.6 kg fosforove kisline. Dušičnatih gnojil, ki so potrebna za pretvoritev rudninskih snovij v rastlinsko telo, potrebuje žito v obilnej meri in dušik jako dobro poplača, kajti iz 100 kg čilskega solitra v vrednosti 12 gld. dobimo 300 kg pšenice, ki je vredna nad 70 gld. Za najboljšo letino se porabi pri pridelovanju žita kakih 100 kg dušika. Ker so pa viri dušika rastlinam že v velikej meri od narave dani in sploh dušičnata gnojila zelo draga, tedaj se vzame za najboljšo letino kakih 200 kg solitra na 1 ha. Troški za tako gnojenje se obilno obrestujejo. Nadaljna važna redilna snov je vapno, katero rastlino redi, pa tudi veže druge redilne snovi, ki bi se iz zemlje izgubile. Ker je zemlja mnogokrat revna na vapnencu, tedaj bi trebalo vzeti za 1 ha 12 q živega vapna.

Za poskus imamo na razpolago 18% tomaževo žlindro, 40% kalijevo sol in 15% čilski solitar.

Poskušnja se naredi na prostoru 1 a oziroma na desetem delu enega mernika posetve. Za 1 ha najboljše letine pri žitu bi se po prej navedenem potrebovalo 97.4 kg kalija oziroma za 1 a 2.4 kg kalijske soli.

Fosforne kisline, ki je važen del zrnja, rabi žito 220 kg za 1 ha oziroma za 1 a 2.2 kg tomaževe žlindre. Ker je zemlja obče prerevna na fosforni kislini, tedaj zvišamo porcijo za 1 a na 3 kg žlindre pri poskušnji. Radi pomanjkanja vapna se vzame na 1 ha 1200 kg oziroma na 1 a 12 kg živega vapna. Da se rudninske snovi kolikor možno izkoristijo, se da solitra 200 kg na 1 ha oziroma 2 kg na 1 a.

Tedaj se vzame pri poskusu z umetnimi gnojili na 1 a

žlindre 3 kg
kalijske soli 2.4 kg
vapna 12 kg
solitra 2 kg.

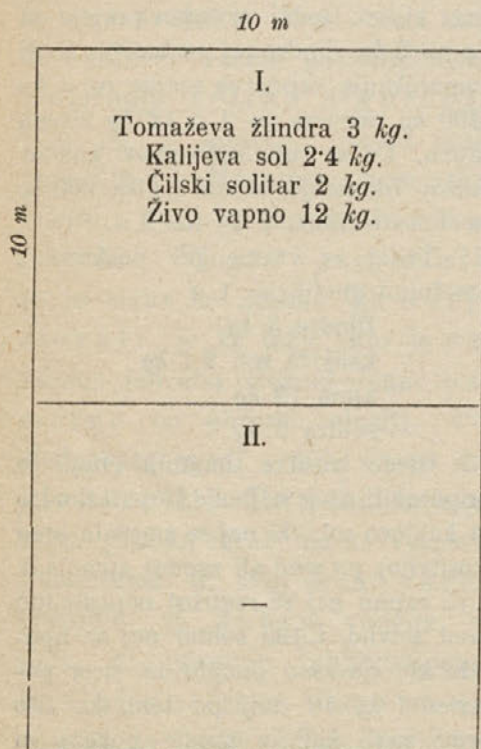
Glede trostitve umetnih gnojil je pripomniti, da je najbolje štupati žlindro in kalijsko sol, (ki naj se zmešata pred trostitvijo) po zimi ali zgodaj spomladi. Živo vapno naj se raztrosi neposredno pred setvijo. Čilski solitar naj se uporabi kot površno gnojilo in sicer polovico 1 kg 10 dnij po tem, ko žito svoje prve kali iz zemlje pokaže in

ostalo polovico, 1 kg, čez en mesec, ko se je že porabil rastlini dani dušik. Uspeh dušika spoznamo na temno zelenem listji.

Poskušnja naj se priredi poleg ceste, na kraju, mimo katerega hodi veliko ljudstva, da se lahko ljudje sami prepričajo o uspehih umetnih gnojil in njih pravilnej uporabi. Le edino potom poskusov je moči poljedelcu pravilno umetna gnojila rabiti, da vé, katere redilne snovi ima v umetnih gnojilih svojej zemlji dovažati. Podlaga vsake pravilne poskušnje je kemična preiskava zemlje glede njenih redilnih snovij. Preiskava nam pokaže, ali je prst revna ali bogata na raznih rudninskih snoveh, toda kako so te snovi rastlinam pristopne, se overimo še le po praktičnih poskusih. Korenine raznih rastlin imajo različno moč, redilne sokove v sé posrkati. Oves raste tudi brez kake gnojitve še dobro, kjer bi donašala pšenica le pičel pridelek. Iz tega vidimo, da koreninice ene vrste rastlin si lože prisvoje rudninske snovi, kot one druge vrste.

Z ozirom na lego njive se naredi poskušnja v čveteroogelniku ali pa v pravokotu. V čveteroogelniku meri vsaka stran 10 metrov, tedaj $10 \times 10 = 100 m^2$ oziroma 1 a. Pri pravokotu se vzame ena 5 metrov in druga 20 metrov, tedaj $20 \times 5 = 100 m^2$ oziroma 1 a. Odločilna glede oblike poskušnje naj bo lega njive.

Denimo, da njiva leži poleg ceste in naj se orje po dolgosti, paralelno s cesto, tedaj priredimo poskušnjo v čveterovogelniku, kakor naj nam predoči sledeča podoba:

III. — Kalijeva sol 2.4 kg. Čilski solitar 2 kg. Živo vapno 12 kg.
IV. Tomaževa žlindra 3 kg. — Čilski solitar 2 kg. Živo vapno 12 kg.
V. Tomaževa žlindra 3 kg. Kalijeva sol 2.4 kg. — Živo vapno 12 kg.
VI. Tomaževa žlindra 3 kg. Kalijeva sol 2.4 kg. Čilski solitar 2 kg.
VII. Poskusi se ponavljajo.

Po takej poskušnji se prepričamo, katerih redilnih snovi zemlji primanjkuje, katera gnojila tedaj imamo trositi. Kupimo le ista gnojila, ki so potrebna za našo zemljo in dobili bomo obilne obresti za denarje, ki smo jih izdali za umetna gnojila. Te poskušnje naj se dvakrat v istem redu ponove, tedaj I. vrsta od 1.—6., druga od 7. do 12., tretja od 13.—18. poskušnje. Po takem postopanju naredimo na istej njivi tri jednake poskušnje, tedaj dobe oddelki 1., 7. in 13. po 4 gnojila;

2., 8. in 14. so brez gnojil itd. Videli bomo na onih oddelkih, kjer smo rabili 4 gnojila, zelo bujno se razvijajoče žito; toda na onih parcelah, kjer nismo nobenega gnojila uporabili, bo rast žita jako pičla. Primerjajmo oddelke 3., 4., 5. in 6. s oddelkom 1., kateremu smo dali vse za rastlinsko rast potrebne redilne snovi, tedaj vidimo, ali je na oddelkih 3., 4., 5. in 6., kjer so se 3 gnojila rabila, žito glede razvoja jednako 1. parceli, kjer so se 4 gnojila trosila. Sklepamo potem lahko, ali smo kako redilno moč nepotrebno trosili na oddelku 1. Vzemimo na oddelkih 1. in 4. raste žito na obeh jednako bujno, kljub temu da nismo oddelku 4 dali kalija, iz tega lahko sklepamo, da je bilo dovolj kalija v zemlji bodisi od narave ali pa od prejšnje gnojitve. Gnojenje s kalijem bi bilo neumestno, tedaj stroški za kalijevo sol nepotrebni in si jih lahko prihranimo.

Koliko je posestev, ki izdajo radi nepravilne rabe in nevesčega mešanja gnojil tisočake brez kakih uspehov. Dokazano je, da je porabilo eno samo veleposestvo na Ogerskem letnih 90.000 gld. za umetna gnojila. Strokovnjaki so zemljo preiskali, naredili poskušnje z gnojili in uvideli, katere redilne snovi letino izdatno zvišajo, tedaj za katera umetna gnojila so troški opravičeni in za katera ne, ker so že redilne snovi od narave v zemlji. Po teh previdnih poskusih so se znižali letni troški za gnojilo od 90.000 gld. na 60.000 gld., tedaj se je porabilo letnih 30.000 gld. za nepotrebna gnojila. V drugih slučajih pri gorskih travnikih, kar je strokovno dokazano, so se pridelale celo obresti do 200% po umnej uporabi umetnih gnojil. Iz teh dokazov uvidimo, da dobimo po pravilnej rabi umetnih gnojil zelo velike dohodke ali si pa z gnojili samo nepotrebne troške delamo, če jih ne znamo rabiti.

Da se moremo natančno uveriti o pravilnej uporabi umetnih gnojil, je umestno poskušnje delati več let na istem polji. Poskušnje z umetnimi gnojili so pri kmetiji iste važnosti kot knjigovodstvo. Podlaga pravilne rabe umetnih gnojil pa so poskusi.

Vinogradništvo in vinarstvo.

Kako obnóvimo svoj vinograd.

II.

Nadaljno vprašanje je, ali naj zasajamo vinograd z divjaki ali z že cepljenimi trtami.

Naši gospodarji se poslužujejo prvega bolj nego drugega, to pa zato, ker so bolj vajeni cepljenju v zeleno,

katero opravljajo v vinogradu samem. Za cepljenje v les je treba več vaje, več časa, pa tudi več orodja; ker ga pa opravljamo v zimi, ko miruje drugo delo, poslužujejo se v večih trtnicah skoraj izključno le tega cepljenja. V les cepimo lahko več mesecev, zeleno cepljenje moramo pa opraviti vse v teku treh tednov, k večemu enega meseca, kar zahteva mnogo cepljarjev. Teh pa se v maju, začasa zelenega cepljenja, najteže dobi. Tudi veliko zelenih cepičev ni mogoče tako lahko dobiti. Drugače je pri manjšem gospodarju, ki opravlja vsa dela sam. Če je dobro izurjen, cepi lahko na dan 200 do 300 trt v zeleno, v malo dneh požlahtnjen je tedaj ves njegov vinograd. Posebno če ima še kakega pomočnika, ki mu pripravlja podlage, gre delo jako hitro izpod rok. Cepiče priskrbi si lahko v svojem vinogradu ali pa od soseda. Cepiču zadostuje eno oko in če porabljam cepiče z več očesi, je samo potrata. Iz ene mladike naredimo lahko 2 do 4 cepiče.

Cepljenje v zeleno daja pred onim v les mnogo prednosti. Delo je lažje in ceneje, cepič se rajši prime in se s podlago boljše spoji. Odvisno pa je jako od vremena. Včasih se nam je prijelo do 98°/_o, včasih pa niti 30°/_o. Posebno vlažno in mrzlo vreme škoduje cepu. V takem vremenu pregnije gumijev trakec prehitro in odpade še predno se je cepič toliko poprijel podlage, da bi se lahko sam na nji vzdržal. Rabimo tedaj samo dober gumi, če je tudi nekoliko dražji!

Naši trtorejci izvršujejo zeleno cepljenje v vinogradu na dvojen način. Nekateri cepijo mladike 1 do 1¹/₂ m visoko ter povalé (pogrubajo) prihodnjo jesen trto na stalno mesto tako, da pride spojni del ravno na površino zemlje. Drugi cepijo trto samo 15 do 40 cm visoko, trte pa potem ne povalé, marveč jo pustijo, da se na istem mestu prosto razvija. Čim nižje cepimo, tem boljše je. Slednjemu načinu dal bi jaz, vsaj na Primorskem, iz naslednjih vzrokov prednost pred prvim:

Prihranimo pogrubanje, ki stane, posebno kjer so težaki dragi, prav dosti.

Ne potrosimo tolike množice gnoja, katerega dajemo navadno pogrubanim trtam.

Ker napravlja pogrubana trta prvo in drugo leto korenine, nima one rašče in ne daje onega sadú, kakor trta, ki se nahaja v popolnem razvijanju.

Pri pogrubanju se mnogo trsov pokvari; nastane tedaj v vinogradu mnogo praznih mest.

Najbolj važen vzrok so nam pa pokazale skušnje zadnjih let. Primerjale so se pogrubane in nepogrubane trte več časa v isti zemlji in pod istimi pogoji. Pogrubane trte zaostajale so vedno za nepogrubanimi, bodisi v rašči, bodisi v rodovitnosti. Tudi kar vpliva neugodno na trto, škodilo je prvim bolj nego drugim. V čem leži ta vzrok, ni nam še popolnoma znano, da je pa to resnica, skušal sem v veliki meri tudi sam.

Vendar ima tudi cepljenje na nizko svojo senčno stran.

Če smo prepozno cepili, ali če je bilo premrzlo poletje, cep ne dozori in če ga ne moremo zakopati v zemljo, v zimi prav lahko pomrzne. Ker je cepič komaj 20 do 40 cm nad zemljo, ne more se gojiti trta bolj nizko, kar je v mrzlih krajih velike važnosti, bodisi ker grozdje nezadostno dozori, bodisi da previsoka trta po zimi pomrzne. Tudi z obiranjem mladik na podlagi imamo pri tem cepljenju nekoliko več dela.

Da se ti nedostatki deloma zmanjšajo, priporočam, da zasajamo nekoliko bolj kratke divjake in sicer tako, da pride gornje oko kakih 10 do 20 cm pod površino. Trta bi bila v nevarnosti, da se zaduši, če bi jo popolnoma zagrnili. Nad njo naredimo tedaj jamico, ki sega blizu gornjega trtnega konca. Prihodnje leto naj se prireže trta na eno ali dve očesi, mladika naj se cepi kolikor mogoče pri zemlji in jamica nato zagrne.

Omenjam naj še cepljenje v les na mestu. Ker je pa to cepljenje jako težavno in vrhu tega tudi negotovo, svarim pred njim vsakega trtorejca.

Cepimo pa v vinogradu tako ali tako, nikdar nimamo one sigurnosti kakor če ga zasajamo z že cepljenimi in prijetimi trtami. Dasi nam daje cepljenje na zeleno včasih izvrsten uspeh, vendar je vsa stvar negotova. Pritisne li za časa cepljenja slabo vreme, vničen je mnogokrat ves naš trud. Dasi tudi se prime nekoliko cepov, vendar ostane morebiti polovica vinograda še nepožlahtnjena in mogoče obenem pokvarjena. Kar je pa pokvarjeno, je jako težko popraviti. Pokvarjen trs se vedno šibi in peša in na zadnje, če ga nismo prej rešili, tudi pomrje. Na ta način nastane v vinogradu mnogo praznih mest in dolgo traja, predno jih čisto izpolnimo. Kako težavno je to delo, skušal sem sam in zato priporočam vsem vinorejcem, da sadé v vinograd le že gotove trte. Povsod so se take najbolj sponesle. Če so sveže in jih ni mraz zamoril, je skoraj gotovo, da se

primejo. Če pa izostane tu pa tam kakov trs, podsadimo ga lahko že v istem letu z drugim. Le na ta način bo naš vinograd enakomeren. Pa tudi pridemo tako prej do sadú, kajti medtem, ko zamoremo v drugem letu divjake komaj cepiti, daje nam prej cepljeni trs v istem letu že malo, naslednje leto pa skoraj popolno trgateg.

Cepljene trte napravimo si lahko na več načinov. V velikih trtnicah cepijo, kakor sem že prej omenil, ameriške reznice ali pa okoreničenke v les ter jih denejo še eno leto v trtnico. Najbolj se poslužujejo takozvane angleške kopulacije z jezičkom. Za obvezo rabijo pluto (zamaške), ličeje (rafijo), svinčene ovitke in v novjšem času gumijevе trakce. Najboljša je obveza s pluto, je pa obenem najbolj draga. Predno zasade cepljene reznice v trtnico, zavijejo jih v mah ter denejo v zaboje, ki pridejo v gorke rastlinjake. Tu se trte večkrat z vodo škropé in kmalu poženejo koreninice, cepič pa začne kaliti. Šele potem jih zakopljejo v trtnico. Ker je to delo mogoče samo v velikih trtnicah, zato svetujem našim gospodarjem, da se poslužujejo mesto reznice rajši okoreničenk, pri katerih ni treba tega dela.

Drugi način, kako si lahko pripravimo prav po ceni in v kratkem izvrstnih cepljenk, opisal sem pri trtnici. Ta način s potaknjenci je delo novejšega časa in se ni še vdomačil. Kaže pa, da ima za našega malega in srednjega kmetovalca več vrednosti nego vsak drug način.

Cepljene trte dobimo tudi, če cepimo na ameriškem trsu v zeleno več mladik, ki jih potem odrežemo. Če mladike obsujemo z zemljo, poženo lahko tudi v prvem letu korenine. Da se lažje okoreničijo, je dobro, če jih na mestu, ki pride v zemljo, nekoliko oškrtamo. Če se niso okoreničile, jih moramo seveda zakopati še eno leto v trtnico. Ameriškega trsa pa ne smemo vsako leto cepiti, ker bi jako ošibel in kmalu zamrl. Cepljenje je dovoljeno k večemu vsako drugo, še boljše vsako tretje leto.

Prihodnja dobrotá sadú je odvisna največ od plemenite trte. Smo cepili trto, ki daja le malo kislega grozdja, ne smemo pričakovati od nje dosti dobrega vina. Mnogo je vinogradnikov, katerim ni prav nič mari, kaj sadé. Samo, da je trta, naj rodi ali ne, naj dá dobro vino ali samo kakov kislec, zato se pri sajenju prav malo brigajo. Kedar cepimo, vzemimo tedaj cepič le od onega trsa, o kojem vemo, da daje dobro grozdje in mnogo. Zato delamo

prav, če označimo že v jeseni pred trgatvijo, tedaj za časa, ko trta sama govori o svoji dobroti, one trse, od katerih hočemo vzeti cepiče. Najlažej naredimo to, če privežemo na dotični trs na vidnem mestu trakec, ki pa mora biti za vsako trtno vrsto drugačne barve ali drugačne oblike. Lahko tudi namažemo trs na deblu z oljnato barvo, kar je skoraj še boljše, ker se ta barva ne izgubi tako lahko in služi radi tega tudi več let. Če se nahajajo v vinogradu posamezne trtne vrste posebej, zaznamujemo tu nápačne trse, trse, ki slabo rodé in bolehajo, tedaj trse, od katerih ne smemo vzeti cepičev. Imamo več trt na razpolago nego potrebujemo, tedaj jemljimo cepiče od najbolj rodovitnih, najbolj zdravih in močnih trsov, katerih ni poškovala ne strupena rosa, ne toča, ne kaka druga bolezen.

Ker je cepljenje jako važno gledé trpežnosti požlahtnjene trte, zdi se mi potrebno tudi o njem nekoliko spregovoriti.

Čim sorodniša sta podlaga in cepič tem boljše se zarasteta in dlje vstrajata. Ako cepimo vinsko trto na vinsko trto, se mesto, kjer se obe družite, za par let niti več ne pozna. Ni pa tako, če je podlaga ameriška trta. Nekateré ameriške, posebno hibride, ki imajo prav za prav do polovico in še več krvi naše trte, se spojijo še dovolj dobro z zlahtnim cepičem, toda mnogo je američank, ki napravijo na spojnem mestu oteklino, ki je mnogokrat vzrok, da trta boleha in končno umrje. To oteklino prouzročuje sok (plastične snovi), ki se preceja po celicah iz listja in gornjega plemenitega dela na trti proti koreninam. Spojno mesto jako ovira ta pretok in sicer tem bolj, čim manj ste si podlaga in cepič sorodna. Drugi sok pa se vzdiguje iz korenin, katerega srkajo iz zemlje, proti listju. Ta se preceja po celicah, ki se nahajajo pod prvimi. Čudno je, da spojno mesto tega soka ne zadržuje tako kakor prvega. Radi tega je plemenita trta vedno bolj razvita nego podlaga. Prva je včasih tudi 3krat in še celo večkrat bolj debela nego ta. Od tod prihajajo mnoge dobre lastnosti, ki jih ima cepljena trta. Škoda, da so te prevečkrat v kvar podlagi, katera jih plačuje čestokrat s svojim življenjem. Tudi slabo cepljenje je dostikrat krivo te oteklina. Pretok soka deloma zlajšamo, če naredimo na spojnem mestu z nožem podolgoma nekoliko zarez. Prešibko podlago okrepčamo, če ji pustimo eno ali dve divji mladiki.

Čim boljše se cepič in podlaga zarasteta, tem trpežniša bo trta. Da to kolikor mogoče popolno dosežemo, pomnimo: Čim mlajša sta oba dela, ki se spojita, in čim manjši je razloček med njuno starostjo, tem idealniše se zarasteta. Najboljše je tedaj cepljenje s še zelnatimi mladikami (cepljenje v zeleno). Resnica je, da se mnogokrat pri trti, ki je bila v zeleno cepljena, komaj pozna mesto, kjer se tiče cepič podlage. Tega pa se ne more trditi o cepljenju v les. V les cepljene trte kažejo prepogostoma na spojnem mestu večo ali manjšo rano, ki zamori lahko tudi celi trs. Pri cepljenju je gledati na to, da se tiče cepič kolikor mogoče natanko in precej na dolgo podlage, kar dosežemo z jako ostrim nožem in s trdno obvezo. Da se oba dela hitro sprimeta, je potrebna gorkota in mokrota, kateri pospešujete raščo kambija (kožice pod lubadom).

Trta poganja svoje korenine bolj globoko nego druge navadne rastline. Trta s 5 in še celo 10 metrov dolgimi koreninami je nekaj navadnega. Za razvoj prihodnje trte je tedaj velikega pomena, da zemljo pred nasadom dobro zrahljamo in globoko prekopljemo. To delo imenujemo rigolanje. Kedar rigolamo, naj pride gornja zemlja, ki je navadno bolj rodovita in ima več črne prsti, v ono globokost, kjer se začnejo razvijati prve korenine, tedaj na dno. Spodnja plast pa naj pride na vrh, kjer pod vplivom zraka in vremena razpade in sprhni. Navadno rigolamo 80 do 85 cm globoko. Bolj globoko naj se ne gre, če nima spodnja plast posebne vrednosti. Včasih, kakor n. pr. v ravnini, zadostuje tudi 50 cm globoko rigolanje.

V bregu rigolamo navadno z rokami, v ravnini pa tudi s plugom, ki orje 50 do 60 cm globoko. Plug za rigolanje prodaja z vso pripravo vred za 98 gld. Rud. Sack na Dunaju (II. Taborstrasse). Na Goriškem je že več posestnikov, ki imajo tak plug. Ž njim preorjemo lahko vsak dan nad $\frac{1}{4}$ hektarja (pol orala) zemlje na 55 cm globoko. Seveda je treba pred njega 5 do 7 parov volov, toda delo je prilično prav dobro in jako po ceni. Vendar ni sposoben tak plug za kamenita in jako težka tla. Gospodarjem na Primorskem, ki imajo za vinograd sposobna tla v ravnini ali v ne preveč viseči legi, jako priporočam ta plug. Ako si ga ne more en sam naročiti, naj se združi več gospodarjev. Isti trgovec prodaja za 29 gld. tudi plug za pomladansko oranje in pletev po

vinogradu. Pred ta plug zadostuje same en vol ali konj.

Trte zasajamo spomladi, v lepem vremenu, navadno v že zrigolano in poravnano zemljo. Le redko kedaj rigolamo in sadimo ob enem. Trte sadimo ali raztrošene po vinogradu ali v redove, kar ima pred prvim mnogo prednosti. S tem se zlajša obdelovanje, pa tudi posamezni trsi se enakomerniše razvijajo, ker ima vsak trs enako množino prostora, zemlje, svetlobe in zraka. Pridelek je radi tega enakomerniši in boljši.

Posebno ugodno vpliva solnce na take vinograde. V redovih stoječe trte ne obsenčijo toliko zemlje, ta se zato prej in bolj razgreje: gorkota pa vpliva jako ugodno na celi trs, posebno pa še na grozdje. Ker ima solnce opoldne največo moč, zato naj se obrnejo redovi proti jugu, da sije solnce takrat med posamezne redove. Vendar je odvisna smer tudi od dotičnega zemljišča, vladajočih vetrov in od obdelovanja. Navadno obračamo redove v isti smeri, kakor visi zemljišče, ker se obdelovanje jako zlajša. Če pa hočemo obdelovati vinograd s plugom, kar je na Primorskem tu pa tam v navadi, obrnemo redove nasprotno. V tako zasajenem vinogradu se zemlja ne ruši tako lahko navzdol, pa tudi voda ne škoduje toliko.

V vinorodnih krajih naj si zadruga napravijo lastne trtne matičnjake.

Od raznih strani dobajajo nam vprašanja, kje dobiti dobrih trtnih cepičev. Ker je teh težko dobiti, osobito sedaj, je zelo važno, da si posebno zadruga v vinorodnih krajih napravijo lastne trtne matičnjake. Naj bi pripomogle k temu tudi nastopne vrste. Za letos bode jako težavno, pripraviti si večo množino ameriških trt, ker se je treba pri vsaki boljši tvrdki, ki se peča s takim blagom, že eno leto prej naročiti. To velja posebno še o cepljenih trtah. Divjake se sicer tu pa tam še dobi pri zasebnikih, vendarle prav težko v veči množini, ker jih daje vlada pod ceno in se radi tega le redkokedaj izplača zasebnikom ameriški nasad za prodajo. Ako misli kaka zadruga naročiti ameriške divjake za društvenike, bilo bi najboljše, izposlovati jih pri vladi, ker jih da za znižano ceno. Še boljše pa bi bilo, če bi si društvo samo priskrbelo matičnjak, na katerem bi dobivalo v par (2—3) letih potrebne divjake. Cepljenke se tedaj letos prav težko dobe, in če se jih še dobi, so bolj drage.

Najboljše bi bilo, če bi društvo tudi take svojim društvenikom samo priskrbovalo in jih oddavalo za isto ceno, kakor stanejo njega. Ako bi se zbrala dobra lega in zemlja za trtnico, stala bi cepljena trta 5 — 6 kr. Podobna trtnica se nahaja v Zagrebu (poleg Maksimira) in tam pridelajo več milijonov cepljenk na leto.

Ena najbolj zanesljivih trgovin z ameriškimi divjaki in cepljenimi trtami je ona g. bar. Ritter-Zahony-ja v Monasteru pri Ogleju (Aquila), kateri enaka se v resnici le težko kje najde. Trte so tu čiste, popolnoma zarasle in dozorele. Za potrebo društva samega je ta tedaj najboljša. Največa tvrdka s cepljenimi trtami je ona g. Adamoviča v Novem Sadu v Slavoniji. Vendar je mnogo nepravilno, ko se vozijo trte iz Ogrske v to stran monarhije. Malih tvrdk ni potrebno navajati, ker tudi nimajo dosti blaga. Vlada daje včasih prav izvrstne divjake, včasih pa tudi sam izmeček, za maternjak ne smemo tedaj vzeti njenih trt.

Sadjarstvo.

Sadarska pisma.

Velikanski preobrat na gospodarskem polju, ki sega s svojimi posledicami — žal, da večinoma zlemi — prav do srca tudi slovenskemu kmetovalstvu, dalje strašno potlačene žitne cene vsled inozemske konkurence in vsled tega tako otežkočena prodaja pridelkov, katere daljna posledica je dejstvo, da se pridelovanje žita nič več tako ne spleča, kakor svoj čas, vse to ne žuga samo uničiti, ampak tudi v istini spodkopava obstoj poljedelca v planinskih deželah. To je krivo propadanja kmetijstva, tega stebra države, ki je v svojem jedru zdrav, kakor noben drug stan. Kmečki stan je dandanes bedni stan. Vsaka gora odmeva v tisočerm odmevu klica: Pomagajte, pomagajte!

„Pomagaj si sam in Bog ti pomore!“ Ta recept ima v sebi gotovo zdravilo za zboljšanje bednega kmečkega stanu. Kmetovalec, ki spoštuje od očetov podedovane šege in se ob enem tudi trdovratno drži starega načina kmetovanja, ne da bi računil z orjaškimi modernimi spremembami na gospodarskem polju, ta kmetovalec si mora preskrbeti kak nov izdaten vir dohodkov. In tak je zavedno sadjarstvo v zvezi z umnim pridelovanjem krme.

Sadjarstvo je poleg travnikov in živinoreje za kmečko ljudstvo najbolj varno in na najvišje obresti naložena hranilna vloga, ter more kmetijsko blagostanje bistveno zboljšati.

Mej vsemi kulturami — izvzemši seveda jako dobičkonosno gozdarstvo — zahteva sadno drevje in travnik še najmanj dela, česar pri sedanjem pomanjkanju delavstva na kmetih in pri silno vzrastlih delavskih dninah nikakor ne smemo prezirati.

Naše slovenske dežele so od narave za sadjarstvo kakor vstvarjene. Naša težka, rodovitna, ilovnata in laporasta zemlja, naši solnčni griči in pred vetrom zavarovane gorske brežine, naše rodovitujočih padavin tako bogato podnebje rodijo vsakovrstno sadje, zlasti nekatere, dobro plačevane zimske vrste namiznih jabolk, n. pr. rejnete, po katerih se jako povprašuje in katerih nikjer drugje ni dobiti v taki popolnosti, s tako dražestnim okusom.

Ravno glede rejnet se nam ni bati tekmovanja z Ameriko, koje lepo sadje bo kmalu sadne cene kaj občutno in trajno potlačilo. Zato imamo v sledečih pismih pred vsem zarejo rejnet in nekaterih drugih zimskih jablan pred očmi, ker dajo ta jabelka bodisi prodana v svežem stanu, bodisi kot trpežno blago, sadno vino, sadjarju še največ dobička.

Da bi pač doživeli srečo spremeni našo slovensko domovino v bližnji prihodnosti v veliko, cvetočo, vzgledno rejnetno plantažo!*)

Sadjarstvo je ona stroka, ki zlasti združena z blago čebelorejo, prinaša našemu na živčevju tako grozno obolenemu času blagodejne spremembe, in s tem odpočitka in prijetnega razvedrila, in vsled vidnega, koristnega vspeha tudi notranje zadovoljnosti in zadoščenja. Staremu pregovoru: „Zlobni ljudje nimajo veselja do petja“ bi še lahko pritaknili: „In ne ljubezni do sadjereje“.

*) Plantaže so velikanski nasadi ameriških farmovcev (gospodarjev), ki se pečajo večidel na posamnih posestvih samo z jedno stvarjo. Tako n. pr. po nekaterih farmah pridelujejo samo pšenico, po drugih samo sadje. V New Jersey je več farem, kjer goje samo marelice, v Floridi in južni Kaliforniji samo pomorance. Druge farme se bavijo le z bučlarstvom; na nekaterih samo s kokošmi, ali z racami, ali s purami. Mnogo je farem, kjer po vsem širnem posestvu raste le tobak, ali riž, ali bombaž, mnogo je tacihi, kjer vlada samo živinoreja. A tudi pri teh je delo razdeljeno, in sicer ne samo tako, da se po jednih redi samo goveja živina, drugod drobnica, marveč še mnogo bolj. Zvezne države imajo več farem, kjer se pečajo samo z molzno živino, in sicer prodajajo le sladko mleko; druge proizvajajo le surovo maslo, maslo ali sir; na tretjih se redi živina samo za mesarja itd.

Izkoristimo tedaj sleherni, količkaj pripravi prostor, zasadimo s finimi vrstami zimskih jabolk one nograde, ki sta jih uničila strupena rosa (peronospora) in trtna uš (floksera). Priredimo vse menj vredne gorice v lepe vrtove, ako jih ne mislimo zboljšati za uspešno trtorejo, kajti na takih, kakor sploh v rigolovani zemlji raste sadno drevo dvakrat hitreje. Ne zasajajmo cestá in poljskih potov z murbami, divjim kostanjem in topoli, ampak z veliko kaselsko rejneto, angleško, zimsko zlato parmeno, karmelitsko rejneto in zimskim mošanekarjem; zakaj taki dobro oskrbovani sadni drevoredi so cestam in potom najlepši kras, dajo po letu senco, polnijo na jesen in zimo lastnikom mošnjičke in dajo jako krepilni in vrlo okusen sadni mošt.

„V vsaki kotichek zasadi drevo
Mu strezi, prilivaj, vrnilo ti bo!“

Nezlahotne krajevne vrste precepi z bogato rodečimi plemenitimi namiznimi vrstami.

Sadjarstvo pa ni velikega pomena samo v narodno-gospodarskem, ampak tudi v zdravstvenem oziru.

Jabolka so zavoljo precejšnje vsebine sladkorja, dekstrina in pektina hranilo zavoljo okusne in krepilne kisline, kakor tudi zavoljo dišečega sadnega eterja ne samo za bolnike, ampak tudi za zdrave izvrstno živilo — za prve kot kompot in čežana, za zadnje tudi v svežem stanu. Da bi si pač hoteli vzeti to k sreči tudi delavci po mestih in tovarnah! Čim več sadja povziješ, tem menj boš hrepenel po drugih živilih, zlasti upijanljivih, t. j. po žganih pijačah.

Sadjarstvo v resnici omejuje žganjarsko kugo in pijanstvo, ki posurovi človeško srce, ki uničuje dušo in telo, ki polni bolnišnice in norišnice z nešteti žrtvami, ki razdira toliko družinskih sreč in ki naseljuje jetnišnice in siromašnice s preobilnim ljudstvom.

Sadni mošt, t. j. jabolčnik daje izvrstno, zelo okrepevalno in zavoljo bogate vsebine sladkorja in pektina tudi redilno pijačo, ki se vsem delavcem in posebno v vročem poletju poljedelskim delavcem, koscem in ženjcem mnogo bolj prilega, kakor druge pijače.

Z zboljšanim izdelovanjem mošta in povzdigo našega kletarstva — oboje je pri nas še na jako nizki stopinji — povzdigniti se mora in se bode tudi dobrota in trpežnost sadnega mošta zdatno. Pred vsem je treba, da tudi moštno sadje dozori s tem, da ga pustimo dovolj časa ležati. Zakaj le pomlajeno sadje daje najboljši sadni mošt.

Iz sadja, stolčnega precej, ko se je otreslo, ali celo iz nezrelega sadja dobiš le malovredno, netrpežno pusto pijačo za dom.

Čebelarstvo.

Poskušnje zboljšati čebelno plemo.

Odkar so vpeljali laško (rumeno) čebelo, skušajo mnogi zboljšati naše domače plemo. Poskušali so po vrsti z laško, cipersko, kavkaško in bosniško čebelo, hoteč deloma s čistokrvnim, deloma s križanim zarodom doseči žival, ki bi združevala v sebi vse najboljše lastnosti.

Pa kolikor glav, toliko mislij. Nekateri so hoteli pri čebelah, da bi pridno brale, drugi, da bi obilno rojile, še drugi utrjenost proti slabemu vremenu in pohlevnost itd.; drugi pa so želeli ravno nasprotno čebele, ki bi bile skrajno občutljive, da bi vsaj pri slabem vremenu ne izletavale in ne poginile, in take, ki bi se prehudo ne izrojile, zato pa tem več medu nabrale. Tudi so bili čebelarji, ki so hoteli žival besno kot gad, da bi se tem lažje branile neprijateljev, če treba tudi človeka. Nekateri bi si radi vzredili čebelo, močnega in krepkega telesa, zlasti z dolgim rilcem, ki bi segel do dna vsake cvetne čaše, tudi rudeče detelje, ki tako obilno medi.

Posebno veliko so pričakovali v tem oziru od velike grbaste čebele (*Apis dorsata*); toda niso jo mogli udomaćiti (aklimatizirati), in tudi druge skušnje s tujimi racami niso prinesle povoljnih uspehov.

V najnovejšem času pa si je kljubu dosedanjim neuspehom „društvo švicarskih čebelarjev“ postavilo nalogo, s sistematičnim izbirom plemenskih živalij pripraviti švicarsko čebelo ravno tako izborno, kakor se je omenjeni deželi posrečilo doseči pri živinoreji najlepše vspehe. Kakor sem omenil, si prizadeva društvo izbirati plemensko žival. To pa v čebelarstvu pri moških živalih, trojih ni mogoče, ker se vrši prašenje (t. j. plemenitev) v božji naravi, visoko v zraku. Zaprta matice se ne oplodi, če je še toliko trotov pri njej.

Tudi se nagon pri maticah razvija največ še le po izletu na prosto. Ker pa letijo matice in trotje po 4 do 5 km daleč, zato je treba skrbeti, da se nahajajo v okolišju kakih 10 km samo taki trotje, od katerih se želi zaroda. In tako postajo je napravilo društvo na otoku Ufenau v Curiškem jezeru. Tje pošiljajo društveni udje mlade matice I. vrste na prašenje v silno umno

v ta namen prirejenih zaboječkih po pošti. Na otoku pa skrbe, da ostanejo pri življenju trotje samo najboljših in najdelavnejših panjev.

Uvažujoč načelo, da mora boljša hranitev plemenskih živalij za časa prašenja ugodno uplivati tudi na zarod, si prizadevajo na otoku za to, da se matice prašijo ob času glavne paše, ki jo dajeta regrat in esparzeta.

Matice se jemlje, kakor se umeva samo ob sebi, le iz najboljših panjev, katerih razmnožitev je želeli bodisi vsled posebne pridnosti (vsak čebelar ve, da nekateri polki nanosijo vsako leto, 2- tudi 3 krat več kot sosednji), bodisi radi pohlevnosti ali rojaželjnosti.

Ta sistematični poskus za povzdigo domače čebeloreje (Švicarji pravijo, da je domača skozi tisočletja domači zemlji privajena žival najboljša in uvoz tujih čebel jo more le skvariti), sedaj res še ne more pokazati očitivnih uspehov, ker obstoji še-le drugo leto. Pa ne dvomimo, da se posreči vrlim gorjancem, ako vztrajajo, tudi v čebelarstvu priti do zmage, ki jim morda v doglednem času prinese lepih denarcev za posebno lepo žival v deželo.

Po „Oesterr.-ung. Bienen-Zeitung“.

Živinoreja.

Kako upliva podnebje na razvoj rog?

Naša pincgavska goved ima v svojej prvotni domovini belo-rumene, na konci temne, lepo zakrivljene roge. Pogosto se opazuje, da imajo naše telice debele, temne roge, čemur je iskati uzroka v bolj suhem podnebju naših krajev, kakor pa je v pravi domovini te pasme. V dokaz temu naj nam služi ogerska goved, ki živi v suhem gorkem podnebju in ima zelo dolge roge. Živina v severnih polarnih krajih ima kratke roge, kar prihaja od mrzlega podnebja.

Splošno.

Kmetova opravila meseca februarja.

Zemlja se pričinja polagoma razgrevati in sneg tajati. Gorki dnevi in mrzle noči vplivajo jako ugodno na površino zemlje; s tem, da zemlja po noči zmrzne in se po dnevi zopet otaja, se bolj zrahlja in redilne snovi, ki se nahajajo v nji, se razkroje ter postanejo rastlinam bolj dohodne.

Večina opravil, ki so se opravljala meseca januarja, nadaljujejo se tudi v februarju.

Na domu: Ob lepem vremenu prezračijo naj se hlevi, kleti, žitnice in druge shrambe. Gnoj naj se večkrat skida iz hleva in na gnojišču enakomerno razširi dobro potlači ter pogrne z zemljo. Gnojnica naj se odvaža po polju, travnikih in pašnikih. Živina naj se včasih izpusti na prosto. Če nismo še pretočili mladega vina, storimo to. Posodo, v kateri hranimo vino, zapolnimo. Žito naj se prevrže ter varuje pred žuželkami. Pokvarjen krompir in zelenjava se odbira. Popravlja se orodje in skrbeti je, da se vse stvari spravijo v red. Oskrbé naj se tudi še za časa potrebne naročitve.

Na polju: V suhem vremenu, če ni zemlja prevlažna, seje se ječmen, oves in grah. Paziti je, da se zemlja pri tem delu preveč ne pogazi. Po deteljišču trosijo naj se umetna gnojila (Thomasova žindra, kajnit, pepel), če nismo že prej storili tega dela. Po polju trebimo kamenje, navažajmo zemljo in gnoj. Ako ne moremo gnoja koj podorati, spravimo ga v velike kupe ali pa ga raztrosimo. Ne pustimo ga v majhnih kupčkih. Na travnikih in pašnikih čistimo kamenje in nepotrebne rastline.

V vinogradu: Rigolanje, navažanje zemlje in gnoja ter vožnja trt se nadaljuje. Pripravlja se kolje za trtno oporo. Da se ohrani več časa zdravo, dobro je, če se ga namaka v 4 — 5 g razstopnini modre galice, namaže s katranom ali pa ožge. Pričenja se cepljenje v les.

V sadovnjaku: Sadno drevje, razun breskev in marelic, se obrezuje. Čistijo se na njem škodljivi mrčesi, mah in lišaj. Deblo in velike veje se ostrgajo ter namažejo z vapnom, kateremu se pridene nekoliko kravjaka in sveže pretolčene volovske krvi v namen, da se boljše sprime. Mlada drevesa se presajajo in podpirajo s koli. Režejo se cepiči ter se pričinja cepljenje v les.

Na vrtu: Pripravijo se gorke gredice. Proti koncu meseca sejemo v nje zgodnjo rudečo redkvico, krešo, solato, melone, kumare, zgodno zelje, verzote, karfijol, paradižnike (pomidore) itd. Gredice je treba v lepem vremenu večkrat prezračiti in zaliti z mlačno vodo. V noči naj se pogrnejo s slamnato plahto ali deskami. Na

prosto seje se grah, peteršilj, špinača in v drugi polovici meseca tudi solata in korenje. Sađi se češnik in semenska repa. Špargelni se pognoje s sprhnjenim gnojem ali s kompostom ter se globoko okopajo.

V gozdu: Sečnja se nadaljuje in dokončuje. Gošče se čistijo in drva se odvažajo. Kjer primanjkuje stelje za živino, skuplja se listje in gozdna trava ter se vozi na dom. —

Sprejem poslov v službo.

Dela pri kmetiji so jako različna, po letu zelo težka in dolgotrajna, po zimi pa navadno lahka. Naporna dela se polagoma začno po Velikej noči in trpe do Vseh svetih. Računa se za celo leto 280 delavskih dni, ker se odbije 85 na nedelje, praznike in deževne dni. Obče se vzame za poletje 221 in za zimski čas 144 dni. — Posli nastopajo službo navadno v Božiču ali o sv. Juriji za celo leto. Dobro je, da se pogodi gospodar s poslom pred sprejemom, da se mu za vsak slučaj, ko bi po letu v največjem delu iz kterege koli vzroka službo popustil, vračunata pri plačilu zimska dva za 1 poletenski dan. Umestno je tudi, da izroči posel pri nastopu službe gospodarju poselsko knjižico, da ne more službe opustiti, kadar bi se mu zljubilo. —

Še nekaj o uplivu tuberkuloze pri domačih živalih na človeško zdravje.

Došlo nam je vprašanje na spis glede tuberkuloze v mleku, ki se je priobčil v prvi številki „Narodnega Gospodarja“. Trditev, da se jetika tudi po mleku v človeško telo занесе, lahko podpremo še s sledečimi kratkimi podatki. — V okolici Dunaja je šla gospa s svojo tovaršico na sprehod; med potjo stopite k nekemu posestniku sveže mleko pit. V kratkem je gospa umrla na jetiki, ravno tako se je tudi zgodilo z njeno tovaršico. Kakor se je dognalo, sta dobili kal jetike od mleka, ki je izviralo od jetičnih krav. — Najbolj jasen dokaz o nalezljivosti jetike nam podaja dogodek v dekliskem zavodu na Francoskem, kjer je veliko gojenk umrlo na tuberkulozi, ki so jo nalezle po užitji mleka od jetičnih krav. Če uživaš sladko mleko, daj je vedno prekuhati, da se pri velikej vročini vse jetične kali umore. Ravno tako se tudi po mleku zaneso druge kužne bolezni, kakor legar, vrančnji prisad, difteritida. Zato ni čuda, da zdravniki priporočajo uživati prekuhano mleko. —

Opozarjajo se kmetovalci, da naj kože ne prodajajo ptujim trgovcem, marveč domačim tovarnam za usnje, katere so vedno pripravljene kupovati po najvišjih cenah. Jedna tacih tovarnen je na primer ona gosp. Karola Pollak-a v Ljubljani in v Kranju.

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 4.: Zvon Slov. v Jur. pri Pt.: Kje bi dobil dobrih in zdravih cepičev za suho cepljenje, ki ne bi bili zmrznjeni?

Odgovor 4.: Obrnite se na oskrbnitvo baron Ritterjeve grajščine Monaster pri Ogleju (Aquileja) na Goriškem. Tam dobite zanesljive in izvrstne trtne cepiče. Tudi deželna vinarska šola v Šmihelu na Tirolskem je zanesljiv vir za cepiče. Morda jih more Vam dati nekaj tudi deželna kranjska kmetijska šola na Grmu (Dolenjsko). Tudi v spisu „V vinorodnih krajih naj si zadruga napravijo lastne trtne matičnjake“ v današnji številki našega lista najdete marsikaj, kar Vam pojasni Vaše vprašanje.

Vprašanje 5.: Hranil. in pos. v Lj.: Kakšno gnojilo bi sodilo na travnike, ki so mokrotni, ali kojih spodnje plasti so iz črnega laporja, ki so tedaj suhi, ali za take, kojih spodnji deli so iz vapnenca, da priredimo poskuse?

Odgovor 5.: Pri mokrih travnikih je v prvi vrsti obračati pozornost na to, da se po možnosti osuše. V ta namen treba najprvo napraviti primerne jarke, da se odteka voda. Suhi travniki so zelo prikladni za uporabo umetnih gnojil. Za 1 ha prostora se potrebuje kakih 200 kg kalijeve soli in kakih 400 kg Tomaževe žlindre. Na suhih zemljah je večje koristi kalijeva gnojilna sol, torej gre rabeti ali kalijevo sol ali kajnit, ki je za take travnike najbolj pripraven. Na težkih zemljah pa je poleg kajnita rabeti Tomaževo žlindro, sploh fosforna gnojila. Ako je zarast travnika redka, tedaj bi bilo umestno, posejati pasjo travo ali belo deteljo, katera semena Vam oskrbi tudi „Gospodarska zveza“. Kako se prirejajo poskušnje z umetnimi gnojili, čitate v današnji številki našega lista.

Trgovina in obrt.

Trgovina.

O trgovini na drobno.

Koderkoli so se pojavila konsumna društva, povsodi je nastopilo nekaj ljudij, katerim ista niso bila po volji. Vnel se je boj.

In ta boj se ponavlja v tako izvoženem kolovozu, da voz, ki drdra v njem, vedno bolj smešno odskakuje. Predno pa prikolovrati do cilja, se razbije. Kolovozi so po celem svetu enaki. Vozovi se pa razlikujejo le po tem, da nekateri bolj škriplje in cvili nego drugi . . .

Spominjam se poročila o seji hamburškega „meščanstva“, katero je prineslo „Hamburger Echo“ 13. okt. 1898. To je bila debata zaradi konsumnih društev! To so ropotali vsi navskrižem, kako bi konsume najbolj zadeli ali pa kar ubili.

To je bilo pred poldrugim letom. Sedaj pa od 1. jan. t. l. izhaja v Hamburgu tednik „Wochenbericht der Großeinkaufsgesellschaft deutscher Konsumvereine zu Hamburg“, ki stane 75 vin. četrtletno. Ni mi pa znano, če so hamburški „meščani“ dosegli še kak sijajnejši uspeh zoper konsumna društva . . .

In sedaj čitam v „Zeitschrift für Socialpolitik“ III. 58 ¹⁾ članek, ki mi vtrjuje vero, da je boj proti konsumnim društvom res povsodi enak — po Nemškem, Angleškem — Slovenskem.

Crüger piše, da imamo poleg drugih raznovrstnih vprašanj sedaj še novo — vprašanje o trgovini na drobno. — Zakaj? — Konsumentje zadoščajo življenjskim in gospodarskim potrebam drugače nego pred desetletji. a) Producentje iščejo direktne zveze s konsumentom, b) trgovina na drobno se vrši v obliki bazarjev in veleskladišč; njih člani se skupno obračajo na producenta in grosista, kadar se hočejo založiti z blagom, na malega trgovca se pa ne ozirajo.

Zato pa ti mali trgovci čisto v duhu naše dobe zahtevajo od države varstva zoper konkurenco, ki se ne podaja v običajnem pojmu „Kleinhandel“. Zahtevajo omejitve delokroga konsumnih društev, celo njih prepovedi, naloži se naj tekmujočim zavodom obratni davek, ki naj jih zadavi; sram jih pa tudi ni, na pomoč klicati policijo . . .

T. zv. Verein für Socialpolitik se je l. 1899. zadnjič bavil z vprašanjem trgovine na drobno. Poročevalca Sombart in Rathgen pa nista ugajala malim trgovcem; le na konci sta Schmoller in Gierke malo poživila upanje, da bo to društvo podpiralo malotrgovsko gibanje.

¹⁾ Zur Lage des Kleinhandels. Hans Crüger. — Isti pisatelj je spisal za Handwörterbuch der Staatswissenschaften (Conrad) IV. zv. 838. str. dober članek o konsumnih društvih. Prim. i članek „Erwerbs- und Wirtschaftsgenossenschaften“ v III. zv. 308. str. istotam.

V Osnabrücku je bila l. 1895. konferenca, kjer so bile zastopane razne trgovinske zbornice, „Cehovna malotrgovska organizacija centralne zveze nemških trgovcev“ in „Občna zveza nemških pridobitnih in gospodarskih zadrug“.

Rezultat konference se zrcali v teh-le stavkih:

„Pozitivna naloga trgovskega stanu je, da najde v sebi sredstva in pota, ki naj polagoma povrnejo obrtniku njegovo opravičeno stališče napram premoči nakupovalnih zadrug (konsumnih društev).“

Neizogibna podlaga temu prizadevanju je skupno vestno dognati, kaj je ekzistenčni temelj trgovine na drobno v raznih pokrajinah. Zato naj se izbere pripravljavna komisija, katera naj objektivno preišče dejanske razmere in predloži rezultat preiskovanja poznejšemu zborovanju kot podlago za pozitivne predloge“.

To pa ni bilo vseh malim trgovcem, ki so bili na konferenci; zato se v protokolu nahaja i ta-le velezanimivi odstavek:

„Če se zborovanju očita, da je hotelo vprašanja, o katerih bi se morali posvetovati, preveč akademično obravnavati in jih s tem nekako zavleči, lahko mnogo bolj opravičeno trdimo, da se je doslej v vprašanjih o trgovini na drobno delovalo preveč agitatorično. Posvetovanje na osnabrški konferenci je spravilo na dan fakt, da deluje agitacija, ki je bila pri raznih interesiranih skupinah in zvezah tako glasna, doslej bolj s trditvami nego z dokazi; da prepričanje o dobrem smotru, za katerim baje stremi, izvira bolj iz čustva nego natančnega poznanja stvari; — skratka: miselno obzorje prijateljev male trgovine ovlada bolj prepričanje nego vednost. To se mora izpremeniti; kajti šele takrat moremo siliti postavodavne korporacije, da se posvetujejo o predlogih na obrambo trgovine na drobno, če ti predlogi stoje na tleh neovrznih dokazov. Razmer ne poznamo danes še jasno, nedvomno; spoznati jih pa moramo. In temeljito jih spoznamo le s pomočjo predlaganih sistematičnih preiskavanj, ki naj obsegajo kar najširje polje, — vkljub temu, da bi se tako zavlekla praktična pomoč. Šele na podlagi dokončanih preiskav bi se po njih rezultatu lahko formulirali zakonodavnim zborom v varstvo male trgovine predlogi, katerih uspeh bode zagotovljen — česar o dosedanjih poskušnjah postavnih zborov ne moremo trditi“. —

Bilo je tudi več enket trgovinskih zbornic, razpravljajočih o istem predmetu. Navajam tu knjigo, ki je izšla v Berlinu v založbi firme Siemenroth & Troschel.

V ti knjigi imate celo vrsto naukov od pisateljev iz raznih krajev. V enem posebej so zbrani vsi doslej navajani razlogi zoper konsumna društva, drug članek pa kritikuje vso agitacijo zoper konsumna društva.

Priznava se, da je mala trgovina sestavljena iz preraznih elementov, da se mora še mnogo izpopolniti z ozirom na kvaliteto. Števila o zavodih in njih razmerju s prebivavci ne zadoščajo; vedeti moramo tudi, kakšne so razmere prodajavcev z ozirom na obrtniški davek, kakšni so dohodki prebivavcev. Slednjič imamo momente, kateri posameznikom škodujejo, a koristijo celoti; vsled tega jih moramo smatrati za gospodarsko dobre. — —

V vseh člankih pa zaman iščeš kaj o reformi malotrgovskega stanu. Predlaga se nakupno društvo trgovcev; zahteva usposobljensko spričevalo; akcijske družbe z namenom, na drobno prodajati blago, naj se prepovedo itd.

Da peša stan malega trgovstva, so vzrok zlasti lokalne razmere; v prvi vrsti pa je tu merodajna pomanjkljiva strokovna izobrazba, lahkomiselna naselitev ali preselitev obrti, začetek na kredit, prodajanje na upanje...

In sredstva, ki naj pomagajo?

Prepoved filialnih trgovin; progresivni obratni davek na centralne zaloge, ki prodajajo društvom, omejitev konsumnih društev, detajlnega potovanja, krošnjarstva; prepoved, da uradniki ne smejo biti člani kons. društev itd. itd.

Ta sredstva so pa trgovinske zbornice v Münsterju, Lipskem, Rottweilu, Barmenu in Bochumu (prim. Zeitschrift für Handel und Gewerbe) večinoma zavrgle.

Detajlisti n. pr. v Frankfurtu o. M. so tudi proti tem sredstvom, zlasti proti obratnemu davku, češ, da je škodljiv trgovskemu stanu. To mnenje so pokazali 7. apr. 1899. na zborovanju z dnevnim redom „Die Besteuerung der Warenhäuser, Filialgeschäfte und Bazare“. — — *Aut. Dermota.*

Opomba uredništva: Priobčujemo ta zanimivi članek, dasi se ne strinjamo z vsemi nazori ki so očitani v njem. Naš list označil je svoje stališče v tem vprašanju že na strani 9. prve številke v članku „Zadruga in trgovci“. Zavračamo tudi sedaj na ta članek, ki je takoj vzbudil

občno pozornost in proti kateremu, ker priporoča spravo med stanovi in pripravlja tej spravi pot, so se takoj uprli neki, seveda ne trgovski ali zadrugni krogi. Vendar pa smo radi natisnili predstoječo razpravo „o trgovini na drobno“, ker nam dobro kaže bojno situacijo v tem vprašanju na Nemškem. Dr. Hans Crüger v Berlinu, pravni zastopnik „splošne zveze nemških pridobitnih in gospodarskih zadrug“, jeden najznamenitejših pristašev Schulze — Delitzschevih, spisal je o razmerju nemških trgovcev do konsumnih društev razun v gorejšnem članku navedenih razprav še celo vrsto drugih, enako temeljitih in zanimivih. Da podamo svojim čitateljem kratko podobo te vrste gospodarskega boja na Nemškem, ki traja uže dolgo let, označiti hočemo kratko njega najvažnejše dobe. Boj proti konsumnim društvom na Nemškem vodi „centralna zveza nemških trgovcev“. Najprvo je zahtevala, da bodijo konsumna društva trgovcem glede davkov enako obremenjena. To je dosegla. Potem je zahtevala, da se prepove konsumnim društvom, prodajati nečlanom. Tudi to je dosegla. Dosegla je tudi prepoved izdajanja vrednostnih znamk, s katerimi naj člani konsum. društev plačujejo društvu blago. Konsumnih društev pa ves ta veliko let trajajoči boj na Nemškem ni uničil, in danes priznava sama omenjena „centralna zveza nemških trgovcev“ v peticiji na nemško (saksonsko) vlado, da ni brez-pogojna nasprotnica konsum. društev, kojih „prvotni namen je, preskrbovati delavcu in ubogemu po ceni živil“. Gotovo jasn dokaz, da boj tudi pri nas ne bode imel uspeha, marveč, da je bil naš članek „Zadruga in trgovci“ v 1. števil. „Narodnega Gospodarja“ povse umesten in v občno korist.

Nekaj o kupu po uzorcu.

Ker ste v zadnji številki cenjenega Vašega lista pričeli razpravljati vprašanja iz trgovske prakse, dovolite, da spregovorim par besed o vprašanju, katero je, kakor se mi zdi, posebno važno za one detajliste, ki tržijo tudi s pijačami, esencami itd. Popotnik se oglasi v prodajalnici in ponuja in ponuja, tako, da naposled, samo da ga odpraviš z lepa, skleneš nekaj njegovega blaga kupiti. Pokušata in pregledujeta in res pokušnja ni slaba. Ko si pa bil naročil, dopošlje se ti čestokrat blago, ki je do cela slabó in v nobenem oziru podobno pokušnji ali uzorcu. Ako si zahteval, ko si sklenil kup, od agenta pokušnjo ali uzorec, ga skrbno spravil, tako, da sedaj lahko s pokušnjo ali uzorcem dokažeš, da doposlano blago ni tako, kakoršen je bil uzorec, potem si bil previden, kot mora sploh biti vesten trgovec, in dobro zate. Gorje ti pa, ako nisi ravnal tako previdno in nisi zahteval in

dobro shranil uzorca. Tovarnar ali grosist trdi v takih slučajih čestokrat, da odgovarja doposlano blago uzorcju. Samo z uzorcem pa je mogoče dokazati, da je trditev tovarnarjeva neresnična. Kako boš pa to dokazal, če uzorca nimaš? Dolžnost kupca je, da hrani uzorec in tako omogoči dokaz ali je doposlano blago po uzorcju ali ne. Če kupec uzorca ni skrbno hranil, ga torej izgubil ali uničil, naj se ne spušča v pravdo, ker jo bo izgubil, najprevidneje bo torej v tem slučaju, da se kako poravnava s tovarnarjem ali grosistom. Previdno je torej, da hranimo skrbno uzorce. — Mih. — a —

O b r t.

Obrtna gosposka.

Politiški uradi imajo obrtne zadeve v svojem področju. Obrtni red in vsi drugi zakoni, ki so ž njim v zvezi, so v njihovi upravi. Potemtakem imajo nadzorstvo nad bolniškimi blagajnami; podpirati morajo vstanovitev obrtnih zadrug in jih nadzirati; odločevati imajo v prepirih gledé na obrtni red med vajenci, pomočniki in mojstri, kjer še niso vstanovljena obrtna sodišča; podeljevati pravice izvrševanja kakega obrta spada tudi v njihovo oblast.

To so važni opravki, ki segajo v živo obrtnemu stanu. Vidimo pa, da politiški uradi v sedanji obliki niso kos svoji nalogi. Od njih nimajo obrtniki veliko pričakovati. Obrtne zadeve so jim neka postranska stvar in brigajo se zanje samo toliko, koliker je neobhodno potrebno. O tem, da bi politiški uradi podpirali obrtni napredek, da bi pomagali pri ustanovitvi novih podjetij, da bi vzlasti moči, ki spé v združnih zvezah, budili in jih krepili, ne slišimo nič. Pač pa je v tem oziru pritožb vse polno.

Poglavitni vzroki so ti-le:

1. Na vseučiliščih se pravniki mnogo premalo uče stvari tičočih se obrtnega stanu. Poznati morajo natančno državljanski zakonik, trgovsko, menično in kazensko pravo, civilni in kazenski pravni red in druge zakone, s katerimi se pečajo sodišča. Poglavitna vzgoja na pravnških oddelkih teži za tem, da podučí dijake v zasebno pravnih stvareh. Zakoni, ki se tičejo javnega prava, se le malo, nekateri celo nič ne uče. Pravniki se vzgajajo v prvi vrsti za justično službo; za politiške urade prinese kaj malo seboj z vseučilišča. Zakaj so naša vseučilišča tako pomanjkljivo osnovana, ne bomo tukaj razlagali. En vzrok je gotovo ta, da

se javno-pravne zadeve vedno bolj množe, čim bolj razpadajo liberalna načela v zakonodavstvu. Po liberalnih načelih ima država samo za to skrbeti, da se nikomur ne kratijo njegove zasebne pravice. Vsled tega se giblje delovanje liberalne države v okrožju zasebnega prava; njena poglavitna dolžnost je potemtakem justica. Če bi neomajano vladalo načelo obrtne in trgovske svobode, bi res tudi drugih dolžnosti država skoraj ne imela. To načelo je pa pri nas že dlje časa prebito. V obrtnem redu je z določbami delavskega varstva in s pogoji samostojnega izvrševanja obrta omejena svobodna konkurenca; z zakoni delavskega zavarovanja za slučaj bolezni ali nezgode je tudi prelučnjana obrtna svoboda. Vedno bolj prodira v državnem zakonodavstvu načelo, da mora država podpirati slabejše in da je ohranitev srednjega stanu za državo javnopravna zadeva. Vsled tega se nalagajo politiškim oblastem, ki upravljajo državo, nove naloge v povzdigo obrtnega in kmečkega in v varstvo delavskega stanu. O vseh teh nalogah in o zakonih, ki spadajo semkaj, pa pravnik z vseučilišča do mala nič ne prinese seboj. Imenovane naloge vedno naraščajo: vprašanja, kako naj se povzdigne obrtno šolstvo, kako naj se za važna gospodarska dela (skupno izdelovanje, skladišča itd.) poživé obrtne zadruge, kako naj se povspešujejo veliki obrti, kako naj se povzdigne trgovina, kako naj se pridobivajo trgi za izdelke malega in velikega obrta in za kmetijske izdelke in pridelke, kako naj se omogoči obrtnemu združništvu potrebni kredit, ta vprašanja zahtevajo tudi od države vedno silnejše odgovora. Pravna vzgoja po vseučiliščih ne daje sposobnosti za tak odgovor. Če še omenjamo bolniške blagajne in zavarovalnice za slučaj nezgod, ki jih morajo nadzirati politiške oblasti in pristavljamo, da tudi o tem vseučiliški pravni pouk toliko kot nič ne ve, smo pač dokazali, da je prvi vzrok onemoglosti obrtne gosposke nezadostna pravna vzgoja.

2. Politiški uradi so sedaj preobloženi z najrazličnejšimi opravki. V svojem delokrogu se morajo pečati z obrtnimi in kmetijskimi zakoni, z vodnim pravom in stavbnimi redi, s šolstvom in vojaštvom, z dobredelnimi ustanovami in z železnicami, z zakonskimi stvarmi in z npravno policijo, z naravnostnimi davki, z raznimi volitvami, s cerkvenimi zadevami in še z drugimi stvarmi. Ko bi bili sami izredno nadarjeni in globoko strokovno in splošno izobraženi možje pri teh uradih, bi ne

mogli zmagovati po sedanji osnovi svojih poslov. Pa niso! Delo bi se moralo deliti. Samo tako bi se moglo priti v okom nemarnosti in često tako smešnemu uradnemu „šimelnu“. Še žalostnejše se nam pa kaže ta stran, če pomislimo, da imajo politiški uradi za svoje informacije v vseh možnih ozirih navadne žandarje. Vsa čast žandarjem za to, za kar so! A informacij v zadevah, ki jih niti pravniki ne razumejo, ne sme nikdo zahtevati od žandarjev.

3. Ogromnega pomena za razvoj obrta je tehniška veda. Vse obrtno življenje se tako rekoč sedaj osredotočuje krog nje. Politiški uradi imajo prideljene izučene tehnike. Ti so pa popolnoma podložni juristom uradnikom. Dajejo svoja poročila; sodi pa jurist. Ko bi ti juristi imeli potrebnega smisla za obrtni napredek, bi v tem oziru, o katerem govorimo v tem članku, še ne bilo tako slabo. A nimajo ga! — Vrh tega pa tehnikov v državnih službah manjka. Gotovo je temu glavni vzrok, ker država hoče le inženere; strojnih tehnikov ali celo kemikov — ko je vendar kemija vzlasti za veliki obrt osnovna veda — ne mara. Ti si iščejo v zasebnih službah zaslužka. Inženerm se pa tudi gotovo ne zdi posebno prijetno, da so kot strokovnjaki odvisni od juristov. Pristaviti moramo tudi, da imajo vrlo malo smisla za obrt; rajše se pečajo z velikimi deli; vodovodi, regulacijami rek, vodenimi stavbami, cestami, mostovi i. t. d., kjer se lahko izkažejo; da bi svoje znanje posvetili obrtni povzdigi, o tem ni ne duha, ne sluha pri njih. Koliko naravnih sil čaka vporabe! Zato pa tudi do mala nikjer ni skupnih delavnic za obrtnike; izkoriščanje strojnih sil pri malem obrtu je tako majhno, da se da komaj govoriti o tem. Združne delavnice (Werkgenossenschaften) poznamo le po imenu.

Ti vzroki, ki smo jih navedli, se morajo odstraniti. V ta namen je treba zahtevati od zakonodaje:

1. Izpremeniti se mora učni načrt za pravne oddelke po vseučiliščih. Več časa mora biti odločenega javno-pravnim zadevam. Dokler pa to ni mogoče, naj se vpeljejo za politiške uradnike primerni kurzi v pouk. Morda bi bilo tudi dobro, da bi mladi uradniki nekaj časa prakticirali pri obrtnih zbornicah, vsaj tam, kjer te zbornice izvršujejo svojo nalogo. Tudi od advokatov bi bilo zahtevati več znanja v javnopravnih, osobito v socialno tako važnih obrtnih in združnih zadevah.

2. Ustanoviti se morajo posebni obrtni uradi. Če se delo prav razdeli, se ne bo potrebovalo kaj več oseb, kot sedaj.

3. V zvezi z obrtnimi uradi naj se uredé primerno preosnovani tehniški uradi.

Vse naj pa preveva novejši, socialni duh naše dobe. Veliki obrtniki so se že oglasili. S stališča velikega obrta je praška trgovska in obrtna zbornica v svojem poročilu o velikobrotni enketi dokazovala, kako zastarelo in nenapredno je naše politiško uradništvo. V svojem predlogu¹⁾ o preosnovi obrtnih uradov se pa dotika stvari, ki smo jih navedli v tem članku. Ker se ta stvar nikakor ne tiče samo velikega obrta, marveč je ž jo v ozki zvezki tudi mali obrtnik, zato se morajo tudi ti zgeniti in umevati svoje potrebe.

- Dr. Krek.

¹⁾ Prilohy k protokolům o schůzích obchodní a živnostenské komory v Praze 1899. št. 3.

Več merjascev plemenjakov

„Jaksirske“ pasme oddaja veleposestnik gospod Anton Trstenjak, Ivanjci pri Radgoni.

Bohinjski sir
Domače surovo maslo
Kuhano maslo

se dobi po najnižjih cenah pri kmetijskem društvu v Srednji Vasi, pošta Bohinjska Bistrica, Kranjsko.

Radič in vse druge zelenjave

ima na prodaj kmetijsko društvo v sv. Petru pri Gorici.

Mehove za žveplanje grozdja

proti plesnobi, kateri so od deželne šole na Grmu preskušeni in priporočeni, izdelujeta in imata na prodaj Jos. Hudaklin v sv. Jerneju in Fr. Bucek v Kostanjevici, Dolenjsko. Cena za kos je šest kron, pri večjem številu 10%—15% popusta.

Lonce, peči in drugo glinasto

posodo dobiti je pri „Kmetijskem društvu“ v Dolenjivasi pri Ribnici, Dolenjsko.

Kislo zelje v sodčkih

ima na prodaj „Kmetijsko društvo“ v Dobrunjah, pošta Hrušica pri Ljubljani.

Pristno štajersko vino

ima na prodaj „Kmetijsko društvo“ v Frankolovem pri Vojniku, Štajersko.

Belo istersko vino

ima na prodaj gosp. Ivan Kocjan, Žirje, pošta Sežana. Cena belemu vinu 40 vin., refoško pa 1 K 20 vin.

Pristni refoško

Kuhano maslo
Oglje
Predivo

ima v zalogi „Kmetijsko društvo“ v Laškem trgu na Spodnjem Štajerskem.

Bika, dve leti starega, rudeče pisanega, ne težkega;

Belo brejo svinjo, katera bode storila že pred pustom mladiče,

Kobilo za voziti, bolj priletno, kratko, ne težko;

Več stotov pšenične slame, vse to ima na prodaj Matija Bobnar, župan, Lahovče pri Orkljah.

Jajca za valenje od zanesljivih plemenskih kur, kakor:

Velike grahnate Plymouth Rocks eno po 40 h.
Velike Ho in z čopom „ „ 40 „
Velike Dorking z srebrnim vratom „ „ 40 „
Creve-Coeur modre z čopom „ „ 50 „
Črne Holandke z belim čopom „ „ 50 „
Bele Leghorn „ „ 50 „
Laške kure jerebično progaste „ „ 50 „
Domači Fazan (Maloy) „ „ 50 „
Hamburški veliki Fazan „ „ 60 „
Velike laške gosi „ „ eno po 1 K 20 „
in 3 meseca stara plem. piščeta teh vrst eno po 4 K. Manj ko 10 jajc ne odpošlje in za dobro došlost in postrežbo jamči Ivan Kranjc veleposestnik v St. Ilju pošta Velenje, Štajersko.

Kupim mlade zajčke;

Kupim hraste za ograjo, več komadov, cena naj se pove za komad in dolgost;

Kupim hraste za saditi na spomlad. Župan Matija Bobnar, Lahovče.

Pristni brinovec, cena 2 K 30 vin. ima na prodaj

Franc Pink, posestnik na Versniku, pošta Žiri nad Škofjeločo.

ZADRUGA.

Vlada in zadruga!

Nek ljubljanski dnevnik kliče vlado na pomoč zoper zadruga. Zato je umestno, da tukaj obrazložimo, katere pravice ima vlada do zadrug. Te pravice so sledeče:

1. Vsaka zadruga mora svoja pravila in vsako spremembo pravil v 8 dneh po sodniškem registrowanju predložiti okrajnemu glavarstvu v svrhu predložitve deželne vladi. (Koleka prosto.)

2. Vsaka zadruga mora v isti namen predložiti okrajnemu glavarstvu prepis letnega računskega zaključka in bilance in sicer v 8 dneh po občnem zboru. (Koleka prosto.)

3. Sklepi občnih zborov so vpisavati v posebno knjigo in upravna oblast (okrajno glavarstvo, deželna vlada) je opravičena, to knjigo upogledati.

4. Zadruga mora vsakemu človeku, torej tudi vladnemu uradniku, dovoliti upogled v imenik zadržnikov.

5. Upravna oblast (vlada) sme zadruga razdružiti, če je bil

kak zadržnik sodnijsko kaznovan vsled pregreška po § 88 zadržnega zakona.

To so vse pravice vlade napram zadrugam.

Upravna oblast (vlada ali okr. glavarstvo) torej n. pr. nima pravice, vpogledati knjigovodstva in drugega posloводства zadruga — izimši kakor zgoraj navedeno, imenik zadržnikov in knjigo s zapiski sklepov občnih zborov.

Označeni list se tudi spodtika nad tem, da baje pri nekaterih zadrugah uživajo pravice članstva ljudje, ki so še le vplačali samo vstopnino, ne pa še deleža — in trdi, da je to v nasprotstvu s zakonom. Temu pa ni tako. Po zakonu za pristop v zadruga ni potrebno, da se plača delež, temuč le, da se delež odnósno pristopnica podpiše. Vplačilo deleža je zgolj notranja zadeva zadruga, ki nikogar izven zadruga stoječega nič ne briga! Seveda pa je načelstvo vsake zadruga odgovorno za to, da se strogo varujejo pravila. Deleži so torej tako vplačevati, kakor pravila določujejo.

Toliko v pojasnilo!

D o p i s.

Pazin 21. januarja 1900. Zadruga so narod hrvaški vzgojile, brez teh je propadal — in le te ga zamorejo zopet rešiti. Prvi, koji je počel misliti na boljšanje žalostnih gospodarskih razmer v Istri, bil je škof blagega spomina — Dobrila. Na svojih kanoničnih vizitacijah nagovarjal je ljudstvo k varčnosti, racionalnemu gospodarstvu itd. Žalibog, da je prva leta skoraj do 1870. l. le pri tem ostalo. Praktičnih uspehov ni bilo, čemur se pa ne moremo čuditi, ker so manjkala narodu vsa ona sredstva, koja bi bila mogla oživotvoriti nauke velikega škofa. Kmet bil je vedno še prisiljen zatekati se k onim, kojim ni bilo in ni moglo biti ležeče na tem, da se kmet gospodarski okrepi. — Od l. 1870. naprej začelo se je tudi v Istri boljšati polaganoma. Deloma strah pred tožbo, deloma sila upnika prouzročila je, da so mnogi začeli boljše skrbeti za svoje račune ter plačevati po možnosti dolgove in tako pričelo se je socialno gibanje. Duševni vodja temu gibanju je bil g. poslanec Spinčić. Vspehi, če tudi maleni, so se le pokazali. Več se za tisti čas res ni dalo storiti, kot se je storilo. Manjkalo je vender le še moža, koji bi se bil poprijel posebno socialnega vprašanja. Potrebno je bilo poseči z „uma svetlim mečem“ in pogumno roko v žalostne socialne razmere v Istri —, odpraviti staro nezdravo stanje ter utemeljiti novi

način združnega življenja v narodu. In ta mož se je našel v dr. Laginji, koji si je z dolgotrajnim učenjem in z lastno skušnjo pridobil veliko znanje za vse različne socialne stroke. Dr. Laginja popolnil je kot socialist Spinčiča in s tem vstvaril novo podlago organizacije potom zadrug. Res je, da so že pred 17. leti hrvaški in slovenski profesorji v Kopru s Spinčičem na čelu ustanovili „Posojilnico in hranilnico“, a delovanje te zadruge ostalo je omejeno le bolj na okolico kopersko, na ostalo Istro zato ni moglo uplivati. Splošno zadrugarstvo v Istri uvelo se je po dr. Laginji. G.

Slovstvo.

Uvod v narodno gospodarstvo.

Tako je naslov 155 strani obsežni knjizici, ki jo je po francoskem izvirniku priredil Vekoslav Kukovec. Tiskala jo je tiskarna sv. Cirila v Mariboru. Cena ji je 1 K; po pošti 1 K 5 h. Škoda, da se je g. Kukovec tako držal izvirnika! Tako je bila naša sodba, ko smo prebrali njegovo knjizico. Gladka, jasna beseda, umljiva tudi pri prostemu človeku, prijetna oblika v pogovorih, poljudni, domači primeri, s katerimi se tolmačijo gospodarski vednostni pojmi — vse to nam je všeč. Iz vsega delca se tudi kaže, da je Kukovec pisal z veseljem, z vnemo in to je tem veselejše, saj nimamo ravno v javnopравниh panogah pravne vede — in med te spada kol temelj — narodno gospodarska veda — nobenega strokovnjaka med Slovenci. Duh, ki je rodil „Uvod v narodno gospodarstvo“, je dober, ker nam dokazuje zanimanje mladega pravnika za narodno-ekonomsko stroko. Samo — žal — da je prirejal svoj Uvod po knjigi, ki jo je l. 1874 (!) priobčil M. Block in da jo vsled tega prevevajo misli industrijalnega, ali kakor navadno pravijo menčestersko liberalnega sestava. Ali velja še danes „da je začetek vsakega bogastva marljivo delo“ (str. 155.)? Ali ni nujno potrebno sodelovanje vseh javnih sil, pred vsem države, da se s temeljito socialno preosnovno še le omogoči trditev tega stavka. Potem pa nima država samo skrbeti za red in varnost, kakor uči knjizica (str. 142—144). Ali se sme ob času, ko proizvajalni stanovi zahtevajo javne pomoči v boju s konkurenco, ko se tirjajo in deloma že tudi sklepajo zakoni proti nereelnemu tekmovanju, pisati o koristih špekulantov (str. 126—133)? Ali ni čudno, če se ob času, ko na milijone ljudi vsled preslabe plače vkljub trudapolnem delu hira vsled revščine, berejo besede: „Revež se sme le ta imenovati, ki nima

nikakega opravka in potem takem torej tudi ne zaslužka?“ — Poglavje o strojih (str. 100), vzlasti njega konec, je za našo dobo naravnost smešen. Gre se za to, kako naj se pomaga obrtnikom, ki imajo škodo od strojev. Oče Blaž pravi o tem: „Ti seveda nekaj časa trpe veliko škode, a navadno se zgodi, da prav kmalu najdejo kak drug posel, ki jih tudi lahko pošteno preživlja“. Učitelj mu pa pristavlja: „V takem slučaju je pa naša dolžnost pomagati in svetovati jim tako dolgo, dokler se njih položaj na ta ali drug način ne izboljša“. — Če še pristavljamo, da je odstavek „asocijacija ali kooperacija“ ob času, ko se tudi pri nas sveži zadrugi duh tako čilo oživlja, nerodno zastarel. — Take „narodno-gospodarske vede“, kateri naj služi „Uvod“ ne potrebujemo.

R a z n o.

Kmetijsko društvo na Igu je imelo v nedeljo dne 28. t. m. ob treh popoldne svoj I. občni zbor, pri katerem se je odobril letni računski zaključek in se vzelo na znanje poročilo odboro.

Spremenila so se tudi v nekaterih točkah pravila. Nadalje se je sklenilo ustanoviti Raiffeisenovo hranilnico in posojilnico ter izvolilo pripravljavni odbor, kateremu je naloga preskrbeti vse potrebno za ustanovitev.

V nedeljo 28. t. m. je bil v **Kamniku** osnovalni shod za kmetijsko za drugo, natančneje poročilo nam je obljubljen.

Vabilo na občni zbor, katerega priredi prvo občno konsumno društvo v Radečah 11. februarja 1900 v prostorih Narodnega Doma ob 3. uri popoldne. — Dnevni red: 1. Poročilo predstojništva. 2. Poročilo pregledovalnega odseka. 3. Sklepanje o odobritvi letnega računa in bilance ter o porabi čistega dobička. 4. Volitev petih članov predstojništva, § 28 dr. pravil. 5. Volitev dveh članov pregledovalnega odseka, § 32 dr. pravil. 6. Slučajnosti. — Za načelnštvo: Franc Rozman, načelnik. Franc Laharnar.

Uradna naznanila Gospodarske zveze.

Raiffeisenskim posojilnicam! V kratkem se vršijo posojilnični občni zbori. Tu je prilika dana, spreminiti pravila. To je umestno in skoro neobhodno potrebno pri vseh onih posojilnicah, ki so zasnovane po starejših uzoreh „Zveze kranjskih posojilnic“ ali „Gospodarske zveze“. Vse te posojilnice naj sprejmo na letošnjih občnih zborih naša nova uzorna pravila. Za njihov nadaljni razvoj je to velikega pomena.

Za potrebne tiskovine in zadevni poduk naj se obrnejo do podpisanega načelstva, ter temu ob enem določijo eden iztis dosedanjih pravil. Prememba se da hitro in enostavno izvršiti in — čim preje, tem bolje!

Za načelstvo „Gospodarske zveze“

Dr. Ivan Šusteršič, l. r.

Kmetijskim društvom in drugim gospodarskim zadrugam! V delu imamo nova uzorna pravila za kmetijska društva in slične gospodarske zadruge.

Zeleti je, da vse te zadruge še na letošnjih rednih občnih zborih sprejmo ta nova uzorna pravila.

Zato pozivljamo vse označene zadruge, da naj letošnje redne občne zборе preložijo do konec meseca marca. Tako bode mogoče, da se vse te spremembe izvrše še letos brez bistvenih težav ali stroškov. Nova pravila bodejo bistveno olajšala poslovanje vsem zadrugam in jih še bolj utrdila napram vsakovrstnim sovražnikom.

Za načelstvo „Gospodarske zveze“

Dr. Ivan Šusteršič, l. r.

Denarni promet hranilnic in posojilnic v mesecu januarju 1900.

Hranilnica in posojilnica v Leskovici: Prejemkov K 2775 70 h, izdatkov K 3479 86 h. Denarni promet K 6255 56 h, prejete hranilne vloge K 1220 in izplačane hranilne vloge K 1227 30 h, dana posojila K 20, vrnena posojila K 1274.

Hranilnica in posojilnica v Vipavi: Prejemki K 40.601 43 h, izdatki K 36.609 92 h, denarni promet K 77.211 35 h, prejete hranilne vloge K 17.936 38 h, izplačane hranilne vloge K 13.856 84 h, dana posojila K 12.983, vrnena posojila K 7945 46 h.

Hranilnica in posojilnica v Rovih: Prejemki K 5899 64 h, izdatki K 5048 02 h, denarni promet K 10.047 66 h, prejete hranilne vloge K 3386 42 h, izplačane hranilne vloge K 4040 14 h, dana posojila K 1000, vrnena posojila K 1200.

Hranilnica in posojilnica v Črnicah na Primorskem: Prejemkov K 2037 22 h, izdatkov K 2029 96 h, denarni promet K 4077 18 h, prejete hranilne vloge K 830, izplačane hranilne vloge K 798 32 h, dana posojila K 1220, vrnena posojila K 420.

Hranilnica in posojilnica pri Sv. Jakobu ob Savi: Prejemkov K 3392 58 h, izdatkov K 3318 68 h, denarni promet K 6711 26 h, prejete hranilne vloge K 2193 40 h, izplačane hranilne vloge K 1604 68 h, dana posojila K 1714, vrnena posojila K —.

Tržne cene surovih svežih kož

	za mesec februar:	
Goveje kože, težke à kg	K —88	
„ „ lahke „ „ „ „ „ „ „ „ „	—80	
Telečje „ „ „ „ „ „ „ „ „	1-14	
Prešičeve čiste „ „ „ „ „ „ „ „ „	—70	
„ „ slabe „ „ „ „ „ „ „ „ „	—54	

Tržne cene žitu na Dunajskem trgu

	(za 50 kg)		
	za pomlad,	za maj-junij,	za jesen
Pšenica	K 7-86,	K 7-96,	K 8-03
Rž	6-76,	—,	6-83
Turšica	—,	5-25,	—
Oves	5-34,	—,	—

== Pristno seme edino pravega Kašelskega zelja ==

katero naredi lepe trde glave in rodi v vsaki zemlji, prodaje 30 gramov za 1 krono Ign. Mercina, posestnik v Zg. Kašlju št. 15, p. Zalog pri Ljubljani. — Pošilja se poštine prosto. — Naročilu je ob enem pridejati naročnino, katera se sprejema tudi v pisemskih znamkah. — Zadrugam in gospodarskim društvom se da pri naročilu nad 1/2 kg. 50% popusta. — Za pristnost in kaljivost se jamči.

Vnanja naročila se izvršujejo točno proti poštnemu povzetju.

Gabrijel Piccoli

lekarnar v Ljubljani, Dunajska cesta
dvorni založnik Njegove Svetosti
papeža Leona XIII.

Lekarnarja Piccolija zobne kapljice, vsled najvišjega priznanja in dovoljenja

1 steklenica 20 h.

Štefanijine kapljice

imenovane, devajo se na pavoli v votli zob ali pa se namaže bolna čelust, so učinkujoče sredstvo proti zobobolu.

Odlični profesorji in zdravniki priporočajo lekarnarja Piccolija

želodečno tinkturo

katera krepi želodec, provzroča veselje do jedi, upliva na prebavanje in odprtje, zlasti pri onih, ki trpijo stalno na telesnem zaprtju. — 1 steklenica 20 h., 12 stekl. z zabojem vred 2 K 52 h.

Pri slabokrvnih in nervoznih ali vsled bolezni oslabilih otrocih kakor tudi pri odraslih se uporablja lekarnarja Piccolija z najboljšim vspehom. Ima 20 do 90krat toliko železa v sebi, kakor druga China-vina, katera nimajo pogosto niti toliko železa, kot navadno namizno vino.
Cena polliterski steklenici 2 K.

Najboljše sredstvo, da se ohranijo konji, krave, teleta, voli, prešiči, ovce itd. zdravi in močni, je lekarnarja Piccolija katerega cenijo in radi kupujejo vsi kmetovalci.
živinski prašek, Zavojček 50 h., 10 zavojev 4 K.

Vabilo na

redni občni zbor

hranilnice in posojilnice v Št. Petru, registrovane zadruge z neomejeno zavezo, ki se bo vršil v nedeljo, 25. svečana t. l. ob 3. uri popoldne v tukajšni šoli.

Dnevni red.

- 1.) Poročilo načelstva.
- 2.) Poročilo računskega pregledovalca.
- 3.) Potrjenje računa za leto 1899.
- 4.) Volitev načelstva, računskega pregledovalca in njegovega namestnika.
- 5.) Razni nasveti.

V Št. Petru, dne 5. februarja 1900.

Načelstvo.

Ako bi ne došlo ob določenem času zadostno število družtenikov, se prične ob 5. uri drugi občni zbor natančno po zgorajnem „vabilu“ ne glede na število navzočih.

C. kr. priv.

pred ognjem in tatovi varne

blagajne

prodaja najceneje dobro znana tovarna blagajnic

M. Adlersflügel

založnik Raiffeisnovih posojilnic

Dunaj, I., Franz Josephs-Quai št. 13.

Karol Pollak

Tovarna za usnje Trgovina z usnjem

v Ljubljani, na Dunajski cesti št. 23

kupuje

vsake vrste surovo usnje po najvišjih dnevnih cenah in
z gotovim plačilom.

Priporoča tudi na svoji tovarni izdelano usnje, v prvi vrsti

svinjsko usnje

posebno uporabno za tapeciranje hišne oprave, vozov itd.

Nikar ne podpirajte tujcev!

Angela Pakiž

* * * * v Ribnici na Kranjskem * * * *

ponuja s **strojem pletene mreže** in žice za vrtno ograje, **preprežke** za okna in line, kurnike, **elastične posteljne mreže**, kakor tudi **sita, rešeta** in **razno lesenino**.

— Zahtevajte cenik! —

Jos. Petrič

v Ljubljani

na sv. Petra cesti št. 4

Tovarniška zaloga papirja • Tovarna papirnega blaga

Zavod za črtanje trgovskih, poslovnih in uradnih knjig
po ameriškem sistemu.

Priporoča svoje izdelke papirnih vreč najboljše kvalitete in po najnižjih cenah, kakor tudi razne pisarniške, pismene, konceptne in ovojne papirje.

Velika zaloga

pergamentnega papirja za sirarne.

Nadalje priporoča svojo veliko zalogo pisalnega in risalnega orodja v največji izbi. Ceniki se dopošljejo brezplačno.

Za mnogobrojne naročbe uljudno prosi
z vsem spoštovanjem

Jos. Petrič

tovarna papirnega blaga in zastopnik
kr. tovarne papirja v Reki.

Zaloga in kletarstvo
na Glincah št. 20
pri Ljubljani
na lastnem posestvu.

Slov. vinogradniško društvo

v Ljubljani

registrovana zadruga z omejeno zavezo
priporoča svojo veliko zalogo

pristnih domačih vin

starih in novih

iz Dolenjske, Štajerske, Istre, Vipave in Goriške.

Vino je deloma doma prešano, isto oddaje
se v sodih in fino vino v steklenicah.

Na zahtevo pošiljajo se uzorci brezplačno.

Slovenci, kupujte doma!

Kmetijsko društvo v Dobropoljah ima v zalogi dobro obležan

S I R

dvojne vrste, **masten** in **pust** za delavce. Razpošilja se po pošti ali železnici v celih hlebih od 25 do 30 kg, pa tudi v manjših kosih. Razpošilja in odgovarja se točno.

 Najboljša in najsigurnejša

Stanje hranilnih vlog 30. sept. 1899:
čez 2 milijona gld.

prilika
za
štedenje!

Denarni promet v devetih mesecih
čez 6¹/₂ milij. gld.

Ljudska posojilnica

preje: Gradišče šte. 1

sedaj: Kongresni trg št. 2, I. nadstr.

sprejema

hranilne vloge

vsak delavnik od 8. ure zjutraj do 1. ure popoldan in jih obrestuje po

 4¹/₂ %

brez kakega odbitka, tako da sprejme vložnik od vsacih vloženih 100 gld.
čistih 4 gld. 50 kr. na leto.

Stanje hranilnih vlog 30. sept. 1899:
2,112.219 gld. 99 kr.

Promet v 9 mesecih od 1. jan. do 30. sept. 1899:
6,757.658 gld. 53 kr.

Hranilne knjižice se sprejemajo kot gotov denar, ne da bi se obrestovanje
kaj prekinilo.

Za nalaganje po pošti so poštnohranilnične položnice na razpolago.

V Ljubljani, dne 10. oktobra 1899.

Dr. Ivan Šusteršič,
predsednik.

Josip Šiška,
knezoškofjski kancelar,
podpredsednik.

Odborniki:

Anton Belec,
posestnik, podjetnik in trgovec
v Št. Vidu nad Ljubljano.

Dr. Andrej Karlin,
gimnazijski profesor v Ljubljani.

Dr. Viljko Schweitzer,
odvet. koncipijent v Ljubljani.

Frančišek Birk,
stolni vikar v Ljubljani.

Karol Kauschegg,
veleposestnik v Ljubljani.

Gregor Štibar,
župnik na Rudniku.

Dr. Janko Breje,
odvetn. koncipijent v Ljubljani.

Matija Kolar,
župnik pri D. M. v Polji.

Dr. Aleš Ušeničnik,
stolni vikar v Ljubljani.

Ivan Kregar,
načelnik okrajne bolniške blagajne
v Ljubljani.